

The Impact of UN and US Economic Sanctions on the Misery Index of Targeted Countries

Reza Ashraf Ganjoei *

Assistant Professor of Economics, Department of Economic Sciences, Faculty of Economics and Management, Sistan and Baluchestan University, Zahedan, Iran

Saeed Iranmanesh

Assistant Professor of Department of Economics and Accounting, faculty of Management, Economics and Accounting, University of Hormozgan, Bandar Abbas, Iran

Abstract

In recent decades, international sanctions have become a recurring feature in political interactions between some governments. The United States has imposed the most economic sanctions since World War II. Also, several actions have been taken by the United Nations in recent years. In this study, the effect of economic sanctions of the United Nations and the United States on the misery index during the years 1991-2020 has been investigated by using the generalized least squares (GLS) method. The results indicate that the United Nations and United States sanctions have a significant effect on the misery index. On average, the imposition of sanctions by the United Nations and the United States have increased the misery index of the target country by 8.12 and 6.49, respectively. Also, the positive and increasing effect caused by the application of comprehensive

* Corresponding Author: ashrafganjoei@aem.uk.ac.ir

How to Cite: Ashraf Ganjoei, R., Iranmanesh, S. (2023). The Impact of UN and US Economic Sanctions on the Misery Index of Targeted Countries. *Iranian Journal of Economic Research*, 28 (94), 281- 323.

economic sanctions of the United Nations on the misery index is more than the sanctions of the United States.

1- Introduction

Before the First World War, the countries with high military and economic power used the only means available to implement their desired policies in the target countries through war. However, since 1914 during the First World War and more widely since 1990, the military powers replaced the lever of war with economic and political sanctions to advance their goals in different countries (Medlicot, 1952). In recent decades, international sanctions have become a recurring feature in political relations between some states. Difficulties caused by embargo can take different forms. Experts consider sanctions as economic tools that affect the economic interests of countries. According to what has been said, the innovation of this article is to examine the impact of economic sanctions of the United Nations and the United States on the misery index of the target countries, including Iran.

2- Methodology and Methods

The current research is an applied research in terms of its purpose. In this study, documentary methods will be used to identify variables and collect information, and statistical and econometric methods will be used for its analysis. The statistics and information needed for the research were extracted from the information available on the official website of the World Bank, the Federal Reserve Bank, the websites of the United States Congress and the United Nations website. In the present study, to evaluate the effects of the economic sanctions of the United Nations and the United States on the misery index of the sanctioned countries, the following model is estimated following the studies of Karimi et al.

$$Eq. (1) \quad Y_{i,t} = \alpha_i + \beta' UN_{i,t} + \beta'' US_{i,t} + \gamma' X_{i,t} + \delta_t + \varepsilon_{it}$$

$$i = 1, 2, \dots, N, t = 1, 2, \dots, T$$

Where $Y_{i,t}$ is the dependent variable, $X_{i,t}$ represents a vector of control variables including liquidity (broad money) (LIQ), capital stock (K), gross domestic product at constant US dollar prices (2010=100) (GDP) and the degree of trade openness (TO) is imports and exports divided by GDP, $UN_{i,t}$ is the independent variable of United Nations sanctions, $US_{i,t}$ is the independent variable of United States sanctions, α_i is the intercept, δ_t is the time effects on the constant term, ε_{it} is the error term of the model.

3- Conclusion

The results of the estimation showed that the effect of United Nations and United States sanctions on the misery index was positive and significant. UN sanctions with a coefficient of 8.12 and sanctions of the United States with a coefficient of 6.49 have been effective on the misery index. Also, according to the results of the study, proper liquidity management, reducing the economy's dependence on certain product income, reviewing business relations and moving and replacing business partners are among the solutions that can play an effective role in reducing the negative consequences of sanctions for the target countries. To solve each of the two problems of inflation and stagnation, special policies are used, and generally, the monetary policies used for inflationary conditions are opposite to the policies that can be used for stagnation, in such a way that in economic theories, in inflationary conditions, monetary contractionary policies are used in recessionary conditions. Monetary expansion and fiscal expansion policy are suggested. But in a situation where the increase in the misery index is caused by the simultaneous increase in inflation and unemployment, it is very difficult to choose and apply the right policy in such a way that the implementation of a monetary contraction policy will lead to stagnation and an expansionary

monetary policy will also lead to inflation. Economic management has special requirements in the context of the intensification of sanctions.

Keywords: United States, Economic sanction, United Nations, Misery Index.

JEL Classification: F52, F51, F53.

تأثیر تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت کشورهای هدف

استادیار اقتصاد، گروه علوم اقتصادی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران

رضا اشرف گنجویی*

استادیار اقتصاد، گروه اقتصاد و حسابداری، دانشگاه هرمزگان، بندر عباس، ایران

سعید ایرانمنش

چکیده

در دهه‌های اخیر، تحریم‌های بین‌المللی به یک ویژگی متداول و تکراری در تعاملات سیاسی بین برخی دولت‌ها تبدیل شده است. ایالات متحده آمریکا کشوری است که بعد از جنگ جهانی دوم بیشترین تحریم‌های اقتصادی را اعمال کرده است. همچنین چندین اقدام توسط یک سازمان چندجانبه مانند سازمان ملل در سال‌های اخیر اعمال شده است. این مطالعه سعی در آشکار ساختن اثر تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت در ۴۱ کشور تحریم شده طی سال‌های ۱۹۹۱-۲۰۲۰ با استفاده از بک مدل معتبر و داده‌های جدید دارد. مدل نهایی به صورت داده‌های ترکیبی نامتوازن و با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم‌یافته (GLS) برآورد شده است. نتایج حاصل از این تحقیق حاکی از آن است که تحریم‌های سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا تأثیر قابل توجهی بر شاخص فلاکت دارند. به طور متوسط، اعمال تحریم‌های سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا شاخص فلاکت کشور هدف را به ترتیب ۸/۱۲ و ۶/۴۹ افزایش داده‌اند. همچنین اثر مثبت و افزایشی ناشی از اعمال تحریم‌های جامع اقتصادی سازمان ملل متحد بر شاخص فلاکت، بیشتر از تحریم‌های ایالات متحده آمریکا است.

واژگان کلیدی: ایالات متحده آمریکا، تحریم‌های اقتصادی، سازمان ملل، شاخص فلاکت

طبقه‌بندی JEL: F52, F51, F53

۱. مقدمه

قبل از جنگ جهانی اول، کشورهایی که از قدرت نظامی و اقتصادی بالایی برخوردار بودند، تنها ابزار در دسترس برای اعمال سیاست‌های مورد نظر خود در کشورهای هدف را توسل به اهرم جنگ می‌دانستند، اما از سال ۱۹۱۴ میلادی -در طول جنگ جهانی اول و به صورت گسترده‌تر از سال ۱۹۹۰ میلادی (بعد از پایان جنگ سرد و فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی)- قدرت‌های نظامی جهت پیشبرد اهداف خود در کشورهای هدف، ابزار تحریم‌های اقتصادی و سیاسی را جایگزین اهرم جنگ کردند (Medlicot, 1952). در حقیقت بعد از دهه ۱۹۹۰، الگوی تحریم‌ها دچار تغییر شده است به صورتی که از تحریم‌های اقتصادی به عنوان سیاست برتر با جایگزینی برای اهرم جنگ با هزینه کمتری یاد می‌شود (Cortright & Lopez, 1997).

به دلیل آثار عملی متفاوت تحریم‌ها و اقدام نظامی، سیاست‌گذاران نگرشی متفاوت به این دو مسئله دارند. درگیری‌های نظامی، آسیب و تلفات برای طرفین ایجاد می‌کند و نتایج آن کاملاً ملموس است، اما آثار تحریم‌ها کمتر ملموس و محسوس بوده و اثر تخریبی کمتری دارد. شاید همین مسئله یکی از دلایل جذابیت فراوان تحریم‌ها به عنوان یک ابزار اعمال قدرت باشد. مطمئناً سیاستمداران و مقامات دولتی بهتر می‌توانند از زایل شدن یک چهارم تولید ناخالص ملی دفاع کنند تا از دست دادن هزاران نظامی و غیرنظامی در جنگ‌ها اما در سطح راهبردی و سیاست‌گذاری، اعمال درد از طریق تحریم‌ها هدف یکسانی با عملیات نظامی دنبال می‌کند و آن ایجاد محرک‌های یکسان در طرف مقابل است؛ به طوری که طرف مقابل یا مقاومت کند و یا از پا بیفتد.

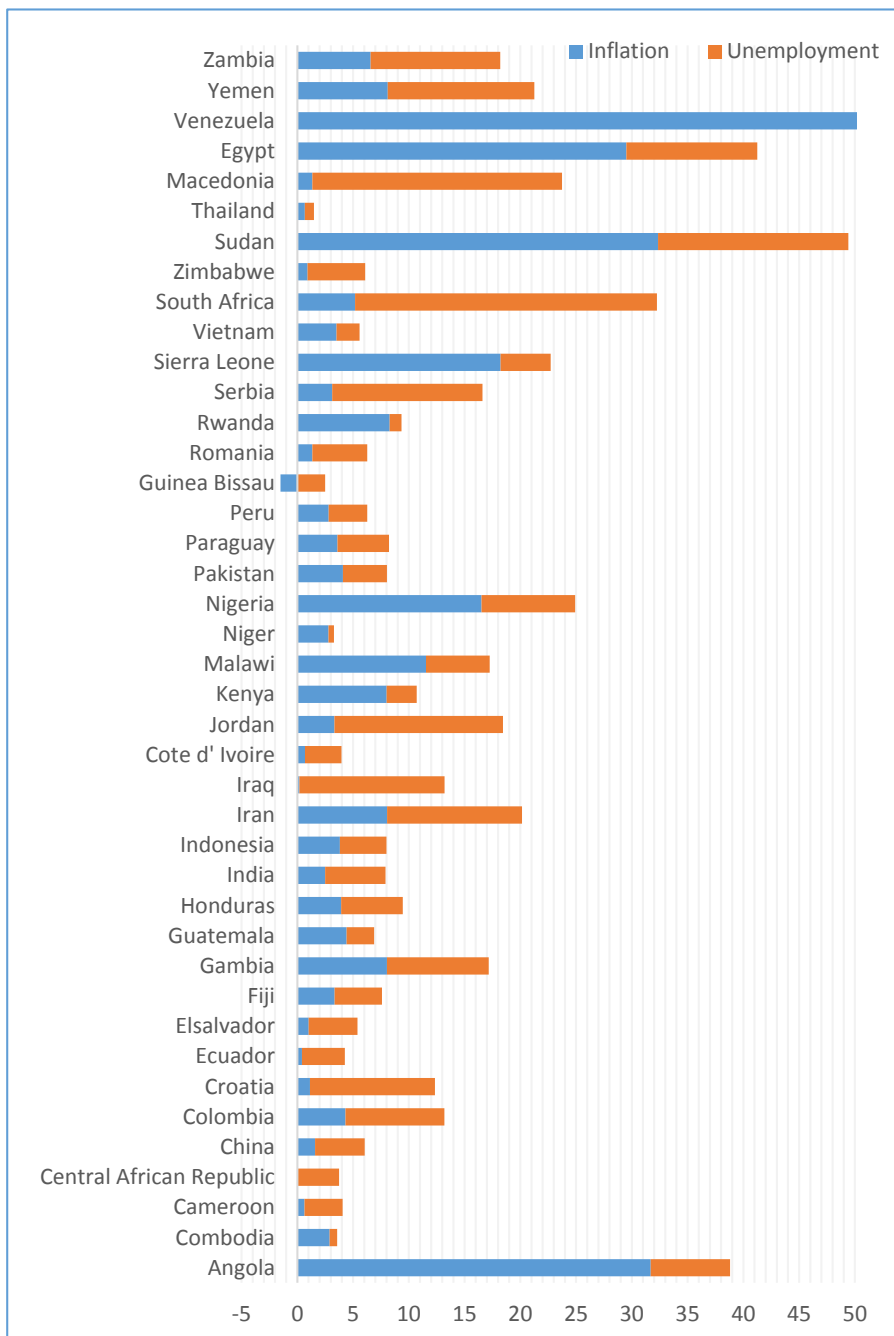
در دهه‌های اخیر، تحریم‌های بین‌المللی به یک ویژگی متداول و تکراری در تعاملات سیاسی بین برخی دولت‌ها تبدیل شده است. دشواری‌های ناشی از تحریم می‌تواند اشکال مختلفی به خود بگیرد. کارشناسان، تحریم‌ها را ابزارهای اقتصادی و مخرب‌ترین تحریم‌ها را ابزارهایی می‌دانند که منافع اقتصادی کشورها را هدف قرار می‌دهد. شاخص‌های اقتصادی مهم‌ترین شاخص‌های سنجش استقامت ملی هستند، گرچه تفسیر آن‌ها به همین اندازه در مقایسه با بیانیه‌های دولتی و تبلیغات دولتی مشکل خواهد بود (Richard Nephew, 2017).

شاخص فلاکت^۱ یکی از این شاخص‌ها است که نخستین بار در دهه ۱۹۶۰ میلادی توسط اقتصاددانی به نام آرتور^۲ برای ارائه تصویری از وضعیت اقتصاد آمریکا به رئیس‌جمهوری وقت، لیندون^۳ معرفی شد و توسط بارو^۴ توسعه یافته است. روش محاسبه این شاخص بسیار ساده و مبتنی بر حاصل جمع دو شاخص اصلی؛ یعنی نرخ بیکاری و نرخ تورم است. البته امروزه طبق نظر محققان دانشگاه جان هاپکینز این معادله را که توسط اوکان^۵ (۱۹۷۰) معرفی شده به عنوان شاخص و نماگر صحیح فلاکت نمی‌شناسند و معادله رابرت^۶ که در آن تولید ناخالص داخلی و نرخ سود بانکی هم در کنار نرخ بیکاری و تورم در نظر گرفته شده‌اند به عنوان شاخص فلاکت استفاده می‌کند.

در وضعیت استاندارد و براساس تجارب کشورهای توسعه یافته یا حداقل به عنوان یک قاعده کلی، مقدار مطلوب برای شاخص فلاکت، کمتر از ۷ درصد خواهد بود و تا ۱۰ درصد (اگرچه زیاد است) قابل تحمل است. بالاتر از ۱۰ درصد معمولاً نشان‌دهنده وجود معایب معنی‌داری در سیستم‌های اقتصادی است. به عبارت دیگر، این شاخص به عنوان معیار رفاه اقتصادی شناخته می‌شود؛ از این رو، در نتیجه افزایش شاخص فلاکت در یک کشور به معنای بدتر شدن رفاه اقتصادی و اجتماعی مردم آن کشور است (Barro, 1995 & Okan, 1970 & 1979). نمودار (۱) وضعیت شاخص فلاکت کشورهای مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

-
1. Misery Index
 2. Arthur, O.
 3. Lyndon, J.
 4. Barro, R.J.
 5. Okun, A. M.
 6. Robert's Equation

نمودار ۱. وضعیت کشورهای مورد مطالعه براساس شاخص فلاکت

ماخذ: آمارهای بانک جهانی

با توجه به آنچه بیان شد، نوآوری مقاله حاضر بررسی تاثیر تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت کشورهای هدف از جمله ایران است. اعمال تحریم‌های اقتصادی همزمان به عوامل گوناگونی مانند چگونگی مدیریت کشور، توانایی بالقوه نهادهای اقتصادی و... می‌تواند تاثیرات متفاوتی بر اقتصاد داشته باشد. این امر موجب می‌شود که نتوان اثر خالص یک تحریم اقتصادی را به شکل روشنی ارزیابی کرد. مثلاً یک تحریم اقتصادی معین در شرایط اقتصادی مختلف اثر یگانه و یکسانی ندارد. اثرات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و بین‌المللی تحریم اقتصادی نیز مرکب و پیچیده است و سمت و سوی یکسانی ندارد. رابطه زمان و پیامدهای یک تحریم اقتصادی نیز از نکات قابل توجه است. یک تحریم اقتصادی ممکن است در کوتاه مدت پیامدهای محدودی داشته باشد، اما در بلندمدت پیامدهای آن بسیار قابل توجه باشد و یا برعکس، این موضوع اهمیت مطالعه حاضر را برجسته‌تر می‌کند.

مقاله حاضر در پنج قسمت تنظیم شده است؛ پس از مقدمه و در بخش دوم، مبانی نظری تحقیق و سازوکار اثرگذاری تحریم‌های اقتصادی بر شاخص فلاکت ارائه خواهد شد. در بخش سوم، مدل تحقیق و روش‌شناسی تجربی آن تبیین خواهد شد. در بخش چهارم داده‌ها و نتایج تجربی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در نهایت در بخش پنجم جمع‌بندی و پیشنهادات در قالب نتیجه‌گیری ارائه می‌شود.

۲. ادبیات موضوع و فرضیه‌ها

تحریم‌های بین‌المللی به‌طور کلی به اقدامات تنبیهی انجام شده توسط یک کشور، گروهی از کشورها یا یک سازمان بین‌المللی علیه کشورهایی که تعهدات، معاهدات و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی را تضعیف و یا تهدید می‌کنند، اشاره دارد (Lacy & 2004). غالباً توسط کشورهایی با قدرت اقتصادی قوی به عنوان ابزاری برای مبارزه و تضعیف قدرت سیاسی، اقتصادی و نظامی سایر کشورها انجام می‌شود (Pape, 1997). همچنین به عنوان وسیله مهمی برای حفظ امنیت و منافع ملی، می‌تواند در روابط بین‌الملل تاثیر بگذارد (Hovi, et al., 2009 & Peksen, 2005).

تحریم‌ها پیشینه تاریخی طولانی دارند، اما پس از جنگ جهانی دوم کاربرد بیشتری یافته‌اند. در دهه‌های گذشته، تحریم‌های اقتصادی به یک ابزار محبوب دولت در سیاست‌های بین‌المللی تبدیل شده‌اند و هیچ کشوری به اندازه ایالات متحده آمریکا از تحریم‌های اقتصادی استفاده نکرده است. این اقدامات به عنوان وسیله‌ای برای مجبور کردن دولت‌ها برای پذیرفتن منافع دولت تحمیل‌کننده و با هدف ایجاد تغییر در سیاست‌های کشور هدف به عنوان جایگزینی برای استفاده از نیروی نظامی طراحی شده است (Neuenkirch & Neumeier, 2015).

تحریم اقتصادی، عبارت است از استفاده یا تهدید به استفاده از ظرفیت اقتصادی توسط یک بازیگر بین‌المللی، اعم از یک دولت یا سازمان بین‌المللی یا گروهی از بازیگران، علیه یک بازیگر بین‌المللی دیگر یا گروهی از بازیگران با هدف: ۱- مجازات کردن کشور هدف تحریم به دلیل نقض یک قانون خاص یا ۲- جلوگیری از نقض آن قانونی که برای طرف اعمال‌کننده تحریم مهم است. به وضوح، تحریم‌های اقتصادی خط بین حوزه‌های امنیت ملی و اقتصاد بین‌المللی را تداعی می‌کند و این باعث ایجاد معماهای نظری و سیاسی منحصر به فرد می‌شود.

اهداف تحریم‌های اقتصادی، اغلب سیاسی است و توانایی کشورها در اعمال تحریم با قدرت اقتصادی و یا استقلال آن‌ها هدایت می‌شود. به طور طبیعی، کشوری با اقتصادی قوی که وابسته به تجارت با کشور هدف نباشد، نسبت به کشورهایی با اقتصاد کوچک‌تر و وابسته به تجارت با کشور هدف در اعمال تحریم‌ها کمتر مردد خواهد بود (Heine-Elliso, 2001).

یک بررسی اجمالی از تاریخ تحریم‌های اقتصادی در سطح جهانی نشان‌دهنده آن است که دولت آمریکا همواره بزرگ‌ترین سهم را در کاربرد سیاست‌های تحریم اقتصادی داشته و در مجموع، دوسوم تحریم‌های اقتصادی جهان توسط آمریکا اعمال شده است (کریمی، ۱۳۹۹).

هافباوئر و اسپجات^۱ (۱۹۹۰) بیان می‌کند که حداقل ۱۳ مورد تحریم‌های اقتصادی مهم قبل از جنگ جهانی اول اعمال شده است. همچنین طی دوره ۱۹۱۴ تا ۱۹۹۸ حدود ۱۶۵

1. Hufbauer, G. & Schott, J.

مورد تحریم اقتصادی اعمال شده است که از این موارد در ۱۱۵ مورد آمریکا حضور داشته و در ۶۸ مورد این کشور به صورت یک جانبه شروع کننده تحریم بوده است. روسیه طی دوره ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۷ بیش از ۳۵ مورد تحریم عموماً علیه کشورهای تازه استقلال یافته اتحاد جماهیر شوروی اعمال کرده است (Drezner, 1999).

ملاحظه می شود که تحریم های اقتصادی به یکی از ابزارهای مهم برای تحت تاثیر قرار دادن رفتار کشورها طی دهه های اخیر تبدیل شده است و حتی سازمان های بین المللی نیز از این رویکرد استقبال کرده اند (Cortright & Lopez 2000).

اهداف ظاهری تحریم ها عمدتاً عبارتند از: جلوگیری از نقض حقوق بشر، مبارزه با تروریسم بین المللی، منع گسترش سلاح های هسته ای، حمایت از حقوق کارگران، حفظ محیط زیست و جلوگیری از مناقشات و جنگ های داخلی. نکته قابل توجه این است که آمریکا توانسته است در بیشتر تحریم های خود در دهه ۱۹۹۰ و در بسیاری از تحریم ها پس از سال ۲۰۰۰، نهادهای بین المللی یا کشورهای دیگر اروپایی را با خود همراه کند.

تحریم های همه جانبه از سوی سازمان های بین المللی نیز به ندرت صورت گرفته است. سازمان ملل که در فاصله میان دو جنگ جهانی اول و دوم، زمام هماهنگی امور جهان را بر عهده داشت، تنها چهار بار به تحریم یا اعمال تحریم علیه کشوری مبادرت ورزید که تنها دو بار آن موفق بود. در واقع جامعه ملل نتوانست با بهره گیری از ابزار تحریم، مانع حمله موسولینی به ایتوپی و تصرف آن کشور در سال های ۱۹۳۵ و ۱۹۳۶ شود. سازمان ملل متحد قبل از تحریم عراق در سال ۱۹۹۰، تنها دو بار دست به تحریم همه جانبه زد، یکی علیه رودزیا در سال ۱۹۶۶ و دیگری تحریم تسلیحاتی همه جانبه علیه آفریقای جنوبی در سال ۱۹۷۷. شورای امنیت پس از تحریم عراق (۱۹۹۰)، تحریم های دیگری را علیه کشورها، افراد و گروه ها اعمال کرده که مهم ترین آن ها تحریم های لیبیا (۲۰۰۳)، جمهوری دموکراتیک کنگو (۲۰۰۴)، گروه های تروریستی و بازیگران غیردولتی (۲۰۰۴)، ساحل عاج (۲۰۰۴)، سودان (۲۰۰۴)، مظنون ها به قتل رفیق حریری (۲۰۰۵)، جمهوری دموکراتیک خلق کره (۲۰۰۶) و تحریم های ایران که از سال ۲۰۰۷ آغاز شد، است.

ایران، روسیه، عراق و... از جمله کشورهایی هستند که در سال های اخیر هدف تحریم های اقتصادی قرار گرفته اند. تحریم ها در صورتی موفقیت آمیز به نظر می رسند که

بتوانند آسیب قابل توجهی به اقتصاد کشور هدف وارد کنند در حالی که خسارت اندکی به اقتصاد کشور اعمال‌کننده تحریم وارد کرده باشد. ادبیات گسترده‌ای در مورد اثرات نامطلوب تحریم‌های اقتصادی بر وضعیت بشردوستانه و اقتصادی کشورهای هدف وجود دارد.

در زمینه اقتصادی، تحریم‌ها تاثیر منفی قابل توجهی بر تجارت کشورهای هدف می‌گذارد (Yang, et al., 2009). به‌طور جدی‌تر، تحریم‌های اقتصادی ثبات مالی را تضعیف می‌کند و این احتمال ایجاد بحران ارزی را بیشتر می‌کند. رشد تولید ناخالص داخلی تحت تاثیر تحریم‌های بین‌المللی از منظر کلان اقتصادی قرار دارد (2015 Neuenkirch & Neumeier). تحریم‌های بین‌المللی همچنین باعث می‌شود که مشکلات اجتماعی در کشورهای مورد تحریم شدت یابد؛ برای مثال، افزایش نابرابری درآمد در کشورهای هدف (Afesorghor & Mahadevan, 2016) افزایش تورم (Heine-Ellison, 2001)، افزایش بیکاری (Abdusalam Faraj & Salman, 2008) و گسترش شکاف فقر است.

چندین کانال وجود دارد که از طریق آن تحریم‌ها ممکن است بر عملکرد اقتصادی کشور هدف تاثیر بگذارد. واضح‌ترین آن‌ها شامل افت در صادرات و واردات، کاهش قدرت چانه‌زنی در بازارهای بین‌المللی و کاهش (انقباض) جریان سرمایه بین‌المللی؛ یعنی خروج سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، کمک خارجی و کمک‌های مالی (Hufbauer, 2009 & et al., 2002) است.

تحریم‌های اقتصادی به دو نوع تجاری و مالی تقسیم می‌شود که تحریم‌های تجاری معمولاً گزینشی است و یک یا چند کالا را در بر می‌گیرد، اما تحریم‌های مالی شامل کمک‌های رسمی و دولتی است و در شدیدترین مرحله به مسدود کردن دارایی‌های دولت هدف منجر می‌شود. در نتیجه این تحریم‌ها، روند مناسبات مالی را متوقف و از انجام گرفتن فعالیت‌های تجاری دولت هدف به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم جلوگیری به عمل می‌آورد. به این ترتیب، تحریم‌های مالی به‌ویژه در موارد تامین مالی طرح‌های بنیادی توسعه، شرایط دشوارتر و هزینه‌های بیشتری را بر کشور هدف تحمیل می‌کند (Hafber, 2009).

تحریم‌های تجاری از نوع تحریم واردات از کشور هدف، ثروت کشور هدف را از طریق کاهش دریافتی‌های صادراتی کاهش می‌دهد. تحریم واردات از کشور هدف به معنای محدود کردن صادرات کالاهای خاصی (مانند نفت از ایران، عراق و سوریه) یا تمام کالاهای وارداتی از کشور هدف (مانند کوبا) است؛ با این منظور که توانایی کشور هدف جهت تامین مالی سیاست‌های مورد نظرش کاهش یابد (Eyler, 2007). به عبارت دیگر، در این شیوه واردات کالاهایی از کشور هدف ممنوع می‌شود که اقتصاد آن کشور اتکای زیادی به فروش آن کالا داشته باشد؛ بنابراین، این نوع تحریم به کاهش درآمدهای ارزی کشور هدف منجر می‌شود و این مسئله می‌تواند کاهش سطح درآمد و اشتغال را در کشور هدف به همراه داشته باشد.

تحریم تجاری از نوع تحریم صادرات به کشور هدف، می‌تواند باعث کمبود یک یا مجموعه وسیعی از کالاها در کشور هدف شود. در این شرایط کشورهای تحریم شده سعی در جایگزینی واردات کالاها از سایر کشورها دارند تا از سد تحریم بگذرند، اما همین مسئله باعث کمبود کالا و افزایش قیمت آن‌ها می‌شود؛ بنابراین، تحریم‌های اقتصادی به کاهش عرضه کالاهای لازم در تامین معیشت افراد جامعه می‌انجامد (Heine- Ellison, 2001).

تحریم، واردات به داخل کشور هدف از طریق کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای میزان تولیدات داخلی، اشتغال و درآمد را کاهش می‌دهد. تحریم‌های تجاری به‌طور غیرمستقیم بر بازارهای مالی کشور هدف تاثیرگذارند، تحریم‌های مالی نیز به‌صورت غیرمستقیم بر بازارهای کالایی کشور هدف تاثیر می‌گذارند. زمانی که کشور تحریم‌کننده، کشور هدف را از منابع مالی خویش محروم کند در حقیقت عرضه وجوه را کاهش داده و منجر به افزایش هزینه‌های تامین مالی برای کشور هدف شده است.

نوع دیگری از تحریم مالی، اقدام به کاهش یا قطع درآمد حاصل از دارایی‌های کشور هدف که در وضعیت حاضر در کشورهای تحریم‌کننده هستند، است که به بلوکه کردن دارایی‌ها معروف است. اگر کشور هدف از بازارهای مالی کشورهای تحریم‌کننده استفاده می‌کند، این نوع تحریم‌ها می‌تواند کاملاً موثر باشند. کمبود منابع مالی با کاهش

سرمایه‌گذاری به کاهش تولید، اشتغال و درآمد نیروی کار در کشور هدف منجر خواهد شد.

تحریم‌ها از طریق سه اثر مهم بر بازار ارز موجب تاثیر بر متغیرهای اقتصاد کلان از جمله بیکاری و نرخ تورم می‌شوند. ابتدا تحریم‌ها از طریق افزایش نرخ ارز می‌تواند موجب افزایش هزینه مواد اولیه، واسطه‌ای و سرمایه‌ای وارداتی برای تولیدکنندگان داخلی شده و در نتیجه افزایش یک‌باره هزینه‌های تولیدکنندگان هم‌زمان دو اثر رکودی و تورمی را بر اقتصاد برجای می‌گذارد. به عبارت دیگر، افزایش شدید و یک‌باره نرخ ارز همچون یک شوک منفی عرضه عمل کرده و منحنی عرضه کل اقتصاد را به سمت چپ جابه‌جا می‌کند و در عین حال منحنی فیلیس را به سمت بالا انتقال می‌دهد و موجب افزایش هم‌زمان بیکاری و تورم در اقتصاد می‌شود. اثر دوم تحریم‌ها بر بازار ارز، تاثیر بر نوسانات نرخ ارز است که به دلیل ایجاد نااطمینانی برای تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی مانع افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در اقتصاد شده و از این رو، تاثیر منفی بر اشتغال می‌گذارد. تحریم‌ها همچنین می‌تواند از طریق افزایش شکاف نرخ ارز رسمی و بازار آزاد موجب تقویت فعالیت‌های رانت‌جویی و سفته‌بازی در بازار ارز شده و به انحراف تخصیص منابع منجر شود؛ بنابراین، تخصیص منابع بجای حرکت به سمت تولید و اشتغال، صرف سفته‌بازی و رانت‌جویی در بازار ارز شده و تاثیر منفی بر اشتغال برجای می‌گذارد. علاوه بر این، تحریم‌ها از طریق ممنوعیت انتقال تکنولوژی به داخل کشور موجب تضعیف قدرت رقابتی تولیدکنندگان داخلی در مقایسه با رقبای خارجی می‌شود و در نتیجه کاهش تولید و اشتغال داخل را در پی دارد؛ بنابراین، اثر تحریم‌ها بر بازار ارز و مکانیسم انتقال آن به سایر متغیرهای اقتصاد کلان از سه منظر قابل بررسی است؛ یکی اثر شکاف نرخ ارز اسمی و بازار آزاد بر متغیرهای اقتصاد کلان از طریق تقویت فرآیندهای رانت‌جویی و دوم، اثر تحریم‌ها بر افزایش نرخ ارز و سوم از طریق نوسانات نرخ ارز و ایجاد شوک منفی عرضه و تاثیر بر هزینه‌های تولیدکنندگان و در نهایت ایجاد تورم رکودی در اقتصاد (نادمی و همکاران، ۱۳۹۶).

۱-۲. تحریم‌های سازمان ملل

هزینه‌های تحریم اقتصادی بسته به نوع تحریم متفاوت است. چنانچه تحریم به صورت یک جانبه از سوی یک کشور انجام شود، اثربخشی تحریم کمتر و به همین نسبت چنانچه از سوی چند کشور یا از سوی شورای امنیت سازمان ملل اعمال شود، اثربخشی، بیشتر است. تحریم‌های همه‌جانبه بسیار نادر است. تحریم که توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد از نظر اهمیت از دو مورد نخست حساس‌تر است، فصل هفتم منشور سازمان ملل متحد است که چهار ماده دارد (۳۹ تا ۴۲) که موارد ۳۹ و ۴۰ به بحث شناسایی و احراز تهدید صلح و امنیت جهانی می‌پردازد و شورای امنیت می‌تواند هر اقدامی را برای جلوگیری از وخامت اوضاع انجام دهد. تاکنون شورای امنیت سازمان ملل سه قطعنامه علیه ایران صادر کرده است. در قطعنامه اول به طور مستقیم اشاره‌ای به نوع تحریم نشده بود. در قطعنامه دوم به تحریم بانک سپه اشاره شده است و در قطعنامه سوم برخی از بانک‌های دیگر کشور تحریم شده‌اند.

۱-۱-۲. اثرات اقتصادی تحریم سازمان ملل

اثرات تحریم‌های سازمان ملل را از سه منظر مورد بررسی قرار می‌گیرد: اثر بر بخش‌های اقتصادی، تاثیر بر متغیرهای اقتصادی و اثرات کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت اقتصادی.

۱-۱-۱-۲. اثر بر بخش‌های اقتصادی

اثرات تحریم اقتصادی در بخش صنعت، بخش کشاورزی، بخش مالی و بخش بازرگانی، قابل بررسی است که به ترتیب نوع و اثرات در ذیل آمده است.

الف- اثر بر بخش صنعت

در بررسی و رصد تاثیر مستقیم تحریم‌ها می‌توان به دو گزینه رسید: تحریم‌ها، یکی بیشتر واردات مواد اولیه و دستگاه‌های پیشرفته صنعتی و دیگری، مواد و تکنولوژی‌های دارای کاربرد دوگانه (نظامی و غیرنظامی) را هدف گرفته و تحت تاثیر قرار داده است. به طور مثال، تحریم مواد دوگانه مثل «فولاد گرم» که کاربرد وسیعی در بخش صنعتی دارد،

تولیدکنندگان و قطعه‌سازان داخلی را مجبور به روی آوردن به انواع نازل (فولاد هندی) کرده است که البته افت کیفیت محصولات داخلی را به دنبال دارد.

ب- اثر بر بخش کشاورزی

بخش کشاورزی و صنایع غذایی کمترین آسیب‌ها را از تحریم‌های اقتصادی احتمالی خواهند دید. بخش کشاورزی با توجه به ماهیت بومی بودن آن و وابستگی کم کشور به خارج، آسیب کمتری از تحریم‌های اقتصادی می‌بیند. البته سیاست خودکفایی کشور در حوزه تولید گندم اقدام مناسبی در جهت واکنش به تحریم‌های کشاورزی در مقابل تحریم‌های احتمالی بود.

ج- اثر بر بخش سیستم مالی

اعمال تحریم علیه ایران به شیوه تحریم کره شمالی، تاثیر بسیار جدی بر فعالیت بانک‌هایی که در فرآیند تسویه حساب صادرات نفتی ایران دخالت دارند، خواهد داشت. در این میان، بانک‌ها و موسسات مالی آمریکایی به دلیل اینکه تحریم‌های دوجانبه واشنگتن علیه تهران هم اکنون نیز برقرار است، ضرر چندانی متحمل نخواهند شد، اما در مقابل، موسسات مالی اروپایی در صف مقدم متضررین تحریم ایران قرار خواهند داشت. تحریم‌های سازمان ملل بیشتر سیستم مالی کشور را هدف گرفته است.

د- بخش بازرگانی

از منظر اصول تجارت بین الملل، هرگونه تحریم به منزله دخالت دستوری در تجارت آزاد است و موجب انحراف تجاری می‌شود. انحراف تجاری دارای هزینه است و هزینه آن را اغلب دو طرف متحمل می‌شوند. ممنوع کردن واردات یا خودداری از صادرات به یک کشور موجب می‌شود که واردات و صادرات با هزینه بیشتری صورت گیرد. از همین رو، گفته می‌شود هدف اعمال‌کنندگان تحریم همانا افزایش هزینه‌های تجاری و انحراف تجاری در کشور هدف است. البته هزینه تحریم بنا بر کشورهای درگیر در آن و نیز بنا بر رشته و بخش مشمول تحریم متفاوت است. در تحریم مالی، کشور اعمال‌کننده تحریم از انجام معاملات مالی، نقل و انتقال پول و سرمایه‌گذاری خودداری می‌کند، کشور

تحریم‌کننده همچنین با استفاده از نفوذ خود در موسسات مالی بین‌المللی هرگونه رابطه مالی یا مساعدت‌های فنی را بر هم زده یا حتی مبادرت به مسدود کردن دارایی‌های کشور هدف می‌کند. با تحریم، ریسک تجارت و سرمایه‌گذاری بالا می‌رود و هزینه‌های هرگونه تامین مالی نسبت به میانگین جهانی و منطقه‌ای افزایش می‌یابد. این امر موجب اتلاف منابع مالی می‌شود. در واقع برای تغییر جهت تجارت و مناسبات مالی وقت زیادی باید صرف شود که خود دارای هزینه است. در ضمن افزایش پدیده قاچاق و کاهش ضمانت کیفیت کالاهای وارداتی و سرمایه‌ای و در نتیجه کاهش کیفیت کالاها و حتی خدمات‌نهایی از اثرات دیگر تحریم است.

۲-۱-۱-۲. اثر بر متغیرهای کلان اقتصادی

از جمله مواردی که باید در بررسی اثرات تحریم به آن پرداخت، اثر بر متغیرهای کلان اقتصادی مانند تورم، بیکاری، رشد اقتصادی، سرمایه‌گذاری، حجم تجاری و تراز بازرگانی است.

الف- تورم

تورم از مهم‌ترین متغیرهای کلان اقتصادی است که مردم اثرات آن را به صورت مستقیم و سریع می‌بینند. از این رو، پایین نگه داشتن آن برای هر دولتی از اهمیت بسزایی برخوردار است. تورم از عوامل مختلفی از جمله حجم نقدینگی و فشار تقاضا تاثیر می‌گیرد. البته هر عاملی که هزینه تمام شده کالا را افزایش دهد نیز می‌تواند به طریقی قیمت تمام شده کالا را افزایش دهد و در نهایت باعث افزایش نرخ تورم شود.

تحریم اقتصادی از دو کانال روی بهای تمام شده تاثیرگذار است؛ اول، تحریم اقتصادی هزینه ورود برخی از کالاهای وارداتی و کالاهای سرمایه‌ای و قطعات افزایش می‌دهد و از این طریق بر قیمت اثر می‌گذارد. دوم، ممکن است با همان قیمت کالاهای اقتصادی را بتوان وارد کرد، اما این واردات به صورت مستقیم امکان‌پذیر نیست و باید در چند مرحله وارد شود و این مسئله هزینه معاملاتی را افزایش دهد.

ب- بیکاری

بخش عظیمی از اشتغال در بخش‌های داخلی کشور صورت می‌گیرد و ارتباط کمی به روابط اقتصادی خارجی کشور دارد. با این حال، اگر صادرات ایران محدود شود در آن صورت با تعطیلی بخش صادرات خارجی طبیعتاً نیروی کار در این بخش بیکار می‌شوند و احتمال دارد نرخ بیکاری افزایش یابد.

ج- سرمایه‌گذاری

فضای روانی منفی برای فعالیت‌های اقتصادی موجب کاهش سرمایه‌گذاری، کندی رشد و افزایش تورم می‌شود. تحریم سبب نوعی بلاتکلیفی در اقتصاد شده سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را برای انجام سرمایه‌گذاری وادار به تامل و صبر می‌کند. در این زمان سرمایه‌گذاران به مناطق دیگر جذب می‌شوند و کشور هدف از رقابت در جذب سرمایه‌گذاری بازمی‌ماند. کشورهای مختلف که در تحریم شرکت نکرده‌اند با تردید به فضای سرمایه‌گذاری نگاه می‌کنند و با اکراه به سرمایه‌گذاری می‌پردازند. بسیاری از شرکت‌هایی که با کشور تحریم‌کننده دارای روابط اقتصادی هستند از تیره شدن روابط خود با آن کشور نگران می‌شوند و حتی‌المقدور از انجام سرمایه‌گذاری خودداری می‌کنند. اینان حتی اگر خطر سرمایه‌گذاری را نیز بپذیرند، هزینه‌های هنگفتی را برای آن در نظر می‌گیرند.

د- رشد اقتصادی

تحریم‌های اقتصادی ممکن است رشد اقتصادی کشور را تحت تاثیر قرار دهد. از عواملی که تضمین‌کننده رشد اقتصادی است، سرمایه‌گذاری است. کند شدن رویه سرمایه‌گذاری چه داخلی و چه خارجی رشد اقتصادی را کند می‌کند و در پی آن توسعه اقتصادی نیز تحت تاثیر قرار می‌گیرد.

ه- حجم تجاری و تراز بازرگانی

اولین اقدامی که در تحریم اقتصادی هدف قرار می‌گیرد، کاهش و یا حذف روابط تجاری با کشور تحریم‌شونده است. از این رو، با قطع و کم شدن روابط تجاری میزان صادرات و

واردات کشور کاهش و در نتیجه حجم تجاری کشور کمتر می‌شود و اگر این امر به صادرات کشور آسیب زند در آن صورت ممکن است تراز تجاری منفی شود. این امر موقعی باعث وخیم شدن تراز تجاری بر کشور خواهد شد که تحریم‌ها صادرات نفت را نشانه گیرند؛ از این رو، به نظر می‌رسد باید قبل از رسیدن به این بخش از تحریم، تدابیر لازم و سیاست‌های مناسب اتخاذ شود.

و- نوسانات نرخ ارز و پیامدهای آن

تحریم‌ها می‌توانند موجب نوسانات نرخ ارز و همچنین شکاف نرخ ارز اسمی و بازار آزاد می‌شوند. نوسانات نرخ واقعی ارز و انحراف آن از مسیر تعادلی به شکل‌های گوناگون بر بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی و به ویژه بخش تولید انعکاس می‌یابد؛ زیرا این نوسانات، بیانگر بی‌ثباتی و عدم قطعیت زیاد در روند قیمت‌های نسبی، افزایش ریسک و کوتاه شدن افق سرمایه‌گذاری، هزینه‌های تعدیل بالا به علت جابه‌جایی تولید بین بخش‌های تجاری و غیرتجاری و بی‌ثباتی بازارهای مالی به علت اثر انتظارات تغییر نرخ ارز در نوسانات نرخ بهره است. همچنین انحراف نرخ ارز واقعی از مسیر تعادلی آن به توزیع نامناسب منابع، تخریب عملکرد بخش‌های مختلف اقتصادی و افزایش فرار سرمایه، کاهش کارایی اقتصادی، کاهش تولید و در نهایت کاهش اشتغال منجر می‌شود.

تغییرات نرخ ارز از دو کانال اثر جانشینی و اثر تولیدی به طور مستقیم نرخ بیکاری را تحت تاثیر قرار می‌دهد ضمن اینکه خود این دو کانال از شرایط و عوامل متفاوت از قبیل درجه وابستگی صنایع، ساختار بازار محصول و نااطمینانی در بازار ارز متاثر می‌شوند. علاوه بر این، در شرایطی که اختلاف قابل توجهی بین قیمت رسمی نرخ ارز و قیمت بازار آزاد وجود داشته باشد، تولیدکنندگان مختلف به جای تلاش برای افزایش سوددهی خود از طریق تمرکز بر بهبود کیفیت و قیمت محصولات تولیدی، بخش عمده وقت و انرژی خود را بر تلاش به منظور دستیابی هر چه بیشتر به دلار با قیمت دولتی متمرکز خواهند کرد که باعث می‌شود تلاش برای بهره‌گیری از ارتباطات به منظور کسب رانت، جایگزین تلاش‌های مولد اقتصادی شود. همچنین وجود اختلاف قابل توجه بین قیمت رسمی و قیمت بازار آزاد انواع ارز در تلفیق با پایین بودن نرخ سود سپرده‌های بانکی، وضعیت را

برای انحراف سپرده‌های بانکی و نیز سرمایه‌های مولد اقتصادی به سمت بازار ارز فراهم می‌سازد. از این رو، انحراف نرخ ارز واقعی از مسیر تعادلی آن به توزیع نامناسب منابع، افزایش رانت جویی، نابرابری درآمد، تخریب عملکرد بخش‌های مختلف اقتصادی، افزایش فرار سرمایه، کاهش کارایی اقتصادی و در نهایت به کاهش خلق فرصت‌های شغلی منجر می‌شود و افزایش نرخ بیکاری را به همراه دارد (Domac & Shabsigh, 2006).

۳. پیشینه پژوهش

۳-۱. تاثیر تحریم‌ها بر متغیرهای اقتصاد کلان

از آنجا که بررسی تاثیر تحریم‌های اقتصادی بر شاخص فلاکت، موضوع جدیدی بوده و پژوهشی در این زمینه انجام نشده است؛ از این رو، در این بخش به برخی تحقیقات که به صورت مجزا به موضوعاتی که به بررسی اثر تحریم‌های اقتصادی بر تورم، بیکاری و سایر متغیرهای اقتصادی پرداخته‌اند، اشاره می‌شود.

نادمی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی مدل‌سازی اقتصادسنجی تاثیر تحریم‌ها بر بازار ارز و مکانیسم انتقال آن به متغیرهای اقتصاد کلان ایران پرداختند. ابتدا آثار مستقیم تحریم‌ها بر بازار ارز با روش‌های ARMAX و GARCH مورد بررسی قرار گرفت که نتیجه آن نشان داد که تحریم‌ها سه اثر مستقیم بر بازار ارز دارند که عبارتند از: افزایش نرخ ارز، افزایش شکاف بین نرخ ارز رسمی و بازار آزاد و افزایش نوسانات نرخ ارز. سپس این سه تاثیر تحریم‌ها بر بازار ارز روی متغیرهای تورم و بیکاری ارزیابی شد تا به نوعی اثرات غیرمستقیم تحریم‌ها از طریق بازار ارز بر متغیرهای کلان مدل‌سازی شود. در این قسمت از دو مدل با تصریح مارکوف سوئیچینگ^۱ استفاده شد که نتایج برآورد مدل‌ها نشان می‌دهد تحریم‌ها به طور غیرمستقیم از طریق بازار ارز بر نرخ تورم و بیکاری تاثیر افزایشی داشته‌اند؛ به عبارت دیگر، افزایش شکاف نرخ ارز، افزایش نوسانات نرخ ارز و افزایش نرخ ارز واقعی، تاثیری مثبت و معنی‌دار بر نرخ بیکاری و تورم داشته‌اند و موجب افزایش هم‌زمان نرخ بیکاری و نرخ تورم شده‌اند.

1. Markov Switching

نادمی و حسونند (۱۳۹۸) به بررسی تاثیر شدت تحریم‌ها بر فقر در اقتصاد ایران در بازه زمانی ۱۳۹۲-۱۳۶۴ پرداختند. برای این منظور با تصریح مدل مارکوف سوئیچینگ، شدت تحریم‌ها به همراه سایر عوامل کلان موثر بر فقر مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج برآورد مدل نشان داده است که با افزایش درجه تشدید تحریم‌های اقتصادی، فقر مطلق در کشور افزایش یافته است. با توجه به نتایج پژوهش، ادعای تحریم‌کنندگان مبنی بر عدم تاثیرگذاری تحریم‌ها بر مردم را نمی‌توان پذیرفت. پس لازم است به دلایل حقوق بشری، تحریم‌های اقتصادی لغو شوند.

صادقی و طیبی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی و تحلیل اثرات تحریم‌های بین‌المللی و سایر عوامل تاثیرگذار بر نرخ تورم در ایران (۱۳۶۰-۱۳۹۳) با استفاده از روش خودتوضیحی با وقفه‌های گسترده (ARDL)^۱ پرداخته‌اند. نتایج حاصل از برآورد الگو نشان داد که تحریم‌ها از طریق تغییرات در نرخ ارز و کسری بودجه دولت، تاثیر مستقیم و معناداری بر نرخ تورم داشته است.

سادات‌اخوی و حسینی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی تاثیر تحریم‌های اقتصادی بر تورم اقتصاد ایران» با بهره‌گیری از روش تخمین OLS^۲ و داده‌های فصلی سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۳ نشان دادند که اثرگذاری مستقیم تحریم بر تورم به صورت انتظاری و اثرگذاری غیرمستقیم تحریم بر تورم از طریق نقدینگی است.

گرشاسبی و یوسفی دیندارلو (۱۳۹۵) با استفاده از تکنیک حداقل مربعات سه مرحله‌ای^۳ و داده‌های سری زمانی طی دوره ۱۳۸۹-۱۳۵۷ به بررسی اثرات تحریم بین‌المللی بر متغیرهای کلان اقتصادی ایران پرداختند. برای این منظور با روش تحلیل عاملی اکتشافی، شاخصی جدید برای تحریم در مدل‌سازی اقتصادی به کار گرفتند. نتایج نشان داد که اثرات مستقیم تحریم بر دو متغیر رشد اقتصادی و رابطه مبادله بوده است و اثرات تحریم بر سایر متغیرها از طریق تاثیرپذیری این دو متغیر تحت تاثیر قرار می‌گیرد. علاوه بر سنجش اثرات مستقیم تحریم، اثرات غیرمستقیم با بهره‌برداری از ابزار شبیه‌سازی مورد بررسی قرار گرفته است. تفاضل مقدار متغیرها در سناریو مبنا (با لحاظ متغیر تحریم) و سناریو یک (با حذف

1. Autoregressive Distributed Lag
2. Ordinary Least Squares Regression
۳. Three Stage Least Squares Method

متغیر تحریم) میزان تاثیرپذیری را مشخص کرده است. نتایج نشان داد که در سال ۱۳۸۹ اثر تحریم‌های اقتصادی بر متغیرهای شاخص قیمت کالاهای صادراتی، سرمایه‌گذاری خصوصی، نقدینگی، شاخص قیمت مصرف‌کننده، صادرات غیرنفتی، مصرف خصوصی، مالیات و اشتغال به ترتیب برابر با $8/7-$ ، $7/4-$ ، $3/6-$ ، $2/3$ ، $2/9-$ ، $1/8-$ ، $0/9$ و $0/5-$ درصد از رقم مطلق این متغیرها در سال ۱۳۸۹ بوده است.

علیزاده و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به تاثیر تحریم‌های اقتصادی بر سطح اشتغال در ایران پرداختند. در این پژوهش آثار تحریم‌های اقتصادی بر سطح اشتغال کشور طی سال‌های ۱۳۵۸-۱۳۹۱ و در قالب روش OLS مورد بررسی قرار گرفت. در این راستا بر اساس ترکیبی از طبقه‌بندی‌های موجود، تحریم‌های اقتصادی به دو بخش تحریم‌های یک‌جانبه و چندجانبه گسترده تقسیم شدند و اثرات آن‌ها با استفاده از دو متغیر مجازی بررسی شد. یافته‌های تحقیق حاکی از وجود یک رابطه منفی و معنادار بین تحریم‌های اقتصادی یک‌جانبه و سطح اشتغال کل است؛ به طوری که در صورت وجود تحریم‌ها سطح اشتغال ۳ درصد کمتر از زمان وضع تحریم‌ها بوده است.

وانگ و همکاران^۱ (۲۰۱۹) با استفاده از داده‌های پانلی از ۲۳ کشور هدف در دوره ۱۹۹۶-۲۰۱۵ و با به کارگیری مدل حداقل مربعات معمولی کاملاً اصلاح شده^۲ به بررسی تاثیر تحریم‌های اقتصادی بر نوسانات نرخ ارز رسمی پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که تحریم‌های اقتصادی به طور قابل توجهی بر نوسانات نرخ ارز کشورهای هدف تاثیر می‌گذارد.

افسوربور^۳ (۲۰۱۹) با استفاده از مدل جاذبه و داده‌های مربوط به تحریم‌های دوره ۱۹۶۰ تا ۲۰۰۹ به بررسی تاثیر تحریم‌های اقتصادی تجارت بین‌الملل پرداخته و در نهایت نشان داد که تاثیر تهدید به تحریم‌ها از نظر کیفی و کمی از تاثیر تحریم‌های اعمال شده متفاوت است. تحریم‌های اعمال شده منجر به کاهش جریان تجارت بین فرستنده و کشور هدف تحریم‌ها می‌شود، این در حالی است که تهدید به تحریم منجر به افزایش می‌شود.

1. Wang, Y., et al.
 2. Fully Modified Ordinary Least Squares (FMOLS)
 3. Afesorgbor, S. K.

سahan و همکاران^۱ (۲۰۱۰) به بررسی رابطه تحریم‌های اقتصادی و تورم در ایران پرداختند. برای این منظور شاخص تحریم‌های مالی و تجاری (شاخص TF) را ایجاد کردند. نتایج این مطالعه نشان داد زمانی که اقتصاد ایران تحریم‌های آزاد یا سبک را تجربه می‌کند، شاخص TF تورم را کاهش می‌دهد. در حالی که تحریم‌های سنگین باعث ایجاد بی‌ثباتی در نرخ ارز بازار و افزایش فاصله بین بازار و نرخ‌های رسمی ارز می‌شود. علاوه بر این، تحریم‌های اقتصادی باعث افزایش تورم مورد انتظار در بین مردم و افزایش تورم می‌شود.

ال وی و زد^۲ (۲۰۱۷) پژوهشی تحت عنوان تاثیر تحریم‌های اقتصادی بر خشونت‌های قومی با استفاده از نمونه‌ای از ۴۶ کشور هدف در طول سال‌های ۱۹۸۴ تا ۲۰۰۸ و همچنین با روش تجزیه و تحلیل داده‌های پانل انجام دادند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که بین اعمال تحریم‌های اقتصادی، درآمد پایین، تورم بالا و فساد به طور قابل توجهی با خشونت قومی ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

نویانکرچ و نیومیر^۳ (۲۰۱۵) با استفاده از داده‌های سری زمانی طی دوره ۲۰۱۲-۱۹۷۶ برای نمونه ۶۸ کشور به بررسی تاثیر تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل متحد و آمریکا بر رشد تولید ناخالص داخلی پرداختند. نتایج بررسی نشان می‌دهد که ۱- تحریم‌های اعمال شده توسط سازمان ملل تاثیر قابل توجهی بر رشد اقتصادی دارد. به طور متوسط، اعمال تحریم‌های سازمان ملل متحد نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه کشور هدف را بیش از ۲ درصد کاهش می‌دهد. ۲- تاثیرات نامطلوب تحریم‌های ایالات متحده آمریکا بر رشد واقعی تولید ناخالص داخلی، بسیار کوچک‌تر و کمتر از تحریم‌های سازمان ملل متحد است. اعمال تحریم‌های ایالات متحده آمریکا، تولید ناخالص ملی کشور هدف را با ۱-۰/۷۵ درصد کاهش می‌دهد. تاثیرات نامطلوب تحریم‌های سازمان ملل با افزایش شدت تحریم‌ها افزایش می‌یابد، اما برای تحریم‌های ایالات متحده آمریکا با قاطعیت نمی‌توان گفت. همچنین تاثیر اعمال تحریم‌های ایالات متحده آمریکا و سازمان ملل در طول زمان کاهش می‌یابد.

1. Sahan, F., et al.

2. Lv, Z., & Xu, T.

3. Neuenkirch, M. & Neumeier, F.

۲-۳. تاثیر تحریم‌ها بر حوزه انرژی

توزووا و قیوم^۱ (۲۰۱۵) با استفاده از داده‌های فصلی دوره زمانی ۲۰۱۵-۱۹۹۹ و روش خود رگرسیون برداری (VAR)^۲ به بررسی تاثیرات قیمت نفت و تحریم‌ها بر اقتصاد روسیه پرداختند. در این مطالعه به منظور ارزیابی اثر تحریم‌ها از متغیر مجازی استفاده شده است. نتایج حاصل، نشان می‌دهد که اقتصاد روسیه به شدت از نوسانات در قیمت نفت و تحریم‌ها (از طریق تاثیرگذاری بر درآمدهای حاصل از صادرات نفت) تاثیرپذیر است، زیرا تغییرات قیمت نفت و تحریم‌ها بر متغیرهای مورد بررسی (نرخ تورم، نرخ واقعی ارز و تولید ناخالص داخلی) تاثیرگذار بوده‌اند. نرخ تورم در روسیه در سه ماهه آخر سال ۲۰۱۴ از ۷/۶۸ به ۹/۵۸ درصد و در سه ماهه اول سال ۲۰۱۵ به ۱۶/۲ درصد رسیده است. همین‌طور در مدل پیش‌بینی کردند که تورم در سال ۲۰۱۶ حدود ۱۹/۵ درصد خواهد بود که مطمئناً بالاتر از هدف ۴/۵ درصد تورمی بانک مرکزی روسیه است.

اکسنستیرنا و اولسون^۳ (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای به بررسی تاثیر تحریم‌های وارد شده بر روسیه در سال ۲۰۱۴ به روش توصیفی-تحلیلی پرداختند. نتایج بیانگر این است که تحریم‌ها بر هر دو طرف آثار منفی اقتصادی داشته است. در طرف غربی، ایالات متحده آمریکا چندان از تحریم‌های اعمال شده بر روسیه متضرر نشده، زیرا میزان صادرات از ایالات متحده آمریکا به روسیه کمتر از یک درصد است، اما کشورهای اروپایی چون تجارت گسترده‌ای با روسیه در حوزه انرژی و کشاورزی دارند، خسارت بیشتری دیده‌اند. روسیه نیز در دوران تحریم از گروه کشورهای صنعتی اخراج شد و تحریم‌های اعمال شده باعث کاهش ۱۵۰ میلیارد دلار سرمایه کشور، کاهش ۱۳ درصدی بازار سهام، کاهش ۲۵ درصدی گردشگری، افزایش ۷ درصدی تورم و رشد منفی ۳ درصدی اقتصاد روسیه شد. پورشهابی و دهمرده^۴ (۲۰۱۴) با استفاده از رویکرد FMOLS در بررسی تاثیر تحریم‌های اقتصادی و حمله‌های سفته‌بازی بر تورم، یافته‌اند که حملات سفته‌بازی تاثیر

-
1. Tuzova, Y. & Qayum, F.
 2. Vector Autoregression Method
 3. Oxenstierna, S., & Olsson, P.
 4. Pourshahabi, F., & Dahmardeh, N.

مثبتی بر تورم دارد، اما تحریم‌ها به‌طور غیرمستقیم از طریق حملات سفته‌بازی، رکود، بحران ارز، تورم انتظاری و... به تورم تاثیر می‌گذارد.

عبدالسلام فرج و علی سلمان^۱ (۲۰۰۸) در مقاله‌ای تحت عنوان «تحریم‌های اقتصادی، نوسانات قیمت نفت و اشتغال: شواهد تجربی جدید از لیبی» با استفاده از یک مدل رگرسیون چندگانه مشخص و تحلیل روش تلفیقی به بررسی رابطه بین متغیرها و شناسایی این رابطه در بلندمدت پرداختند. نتایج حاصل از مدل‌های رگرسیون نشان می‌دهد که نوسان قیمت نفت و تحریم‌های اقتصادی به شدت بر لیبی اثر می‌گذارد.

در اکثر پژوهش‌ها انجام شده، اثرگذاری تحریم‌های اقتصادی بر متغیرهای تورم و بیکاری به‌صورت جداگانه و برای کشور به خصوصی مورد بررسی قرار گرفته است؛ درحالی‌که پژوهش حاضر با استفاده از روش‌های آماری و تکنیک‌های اقتصادسنجی تاثیرات تحریم‌های اقتصادی بر شاخص فلاکت کشورها با تاکید بر تحریم‌های چندجانبه تحمیل شده توسط سازمان ملل متحد و همچنین تحریم‌های یک‌جانبه تحمیل شده توسط ایالات متحده آمریکا تحلیل و ارزیابی می‌شود که در این زمینه تاکنون پژوهشی انجام نشده است.

۴. روش شناسی

پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی است. در این مطالعه برای شناسایی متغیرها و جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های اسنادی و برای تجزیه و تحلیل آن از روش‌های آماری و اقتصادسنجی استفاده خواهد شد. آمار و اطلاعات موردنیاز پژوهش از اطلاعات موجود در سایت رسمی بانک جهانی^۲، بانک فدرال رزرو^۳، وبسایت‌های کنگره ایالات متحده آمریکا و وبسایت سازمان ملل استخراج شده است. در مطالعه حاضر برای ارزیابی تاثیرات تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل متحد و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت کشورهای تحریم شده، مدل ارائه شده در رابطه (۱) به پیروی

1. Abdusalam Faraj, Y. & Ali Salman, S.

2. World Bank Data

3. Federal Reserve Bank

از مطالعات کریمی و همکاران (۱۴۰۰)، نادمی و حسونند (۱۳۹۸) و صادقی و طیبی (۱۳۹۷) برآورد می‌شود.

$$Eq. (1) Y_{i,t} = \alpha_i + \beta' UN_{i,t} + \beta'' US_{i,t} + \gamma' X_{i,t} + \delta_t + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$i = 1, 2, \dots, N$$

$$t = 1, 2, \dots, T$$

در رابطه (۱)، $Y_{i,t}$ متغیر وابسته، $X_{i,t}$ نشان‌دهنده برداری از متغیرهای کنترلی شامل نقدینگی (پول گسترده^۱) (LIQ)، موجودی سرمایه^۲ (K)، تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت دلار آمریکا (۲۰۱۰ = ۱۰۰) (GDP)^۳ و درجه باز بودن تجاری (TO) (واردات و صادرات تقسیم بر تولید ناخالص داخلی^۴) است. $UN_{i,t}$ متغیر مستقل تحریم‌های سازمان ملل، $US_{i,t}$ متغیر مستقل تحریم‌های ایالات متحده آمریکا، α_i عرض از مبدا، δ_t اثرات زمان روی جمله ثابت، $\varepsilon_{i,t}$ جمله خطای مدل است.

برای انتخاب متغیرهای موثر بر شاخص فلاکت تلاش شده است تا ضمن ملحوظ داشتن نظریه‌های مهم از نتایج مطالعات تجربی نیز بهره گرفته شود. متغیر نقدینگی برگرفته از نظریه پولیون، متغیر تولید ناخالص داخلی به منظور بررسی اثرگذاری طرف عرضه اقتصاد بر رشد سطح قیمت‌ها استفاده شده است. ارتباط بین باز بودن تجاری و تورم را می‌توان بر اساس مدل بارو-گوردون^۵ بررسی کرد و اصلی‌ترین نظریه سنتی که به بررسی ارتباط بین تجارت و قیمت نسبی کالاها و همچنین قیمت نسبی عوامل تولید (نیروی کار و...) در بین کشورها می‌پردازد، نظریه هکچر-اوهلین^۶ است. همچنین بر اساس نظریه‌های اقتصادی، تقاضای نیروی کار تابعی از موجودی سرمایه، تولید ناخالص داخلی و دستمزد است. این پژوهش سعی در آشکار ساختن اثر تحریم‌های سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر

-
1. Broad Money (% of GDP)
 2. Capital Stock at Constant National Prices
 3. GDP (Constant 2010 US\$)
 4. Trade (% of GDP)
 5. Barrow-Gordon Model
 6. Heckscher & Ohlin

شاخص فلاکت در ۴۱ کشور^۱ تحریم شده طی سال‌های ۱۳۶۹-۱۳۹۹ با استفاده از یک مدل معتبر و داده‌های جدید دارد. مدل نهایی به صورت داده‌های ترکیبی و با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS)^۲ برآورد شده است. در بررسی آثار تحریم‌ها بر ابعاد مختلف اقتصاد مطالعات متعددی با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته انجام شده است از جمله برزکار (۱۳۹۸) به بررسی تاثیر گذاری تحریم‌های اقتصادی و سایر عوامل بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کشورهای عضو اوپک پرداخته است. کریمی و همکاران (۱۴۰۰) تاثیر تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت کشورهای هدف را بررسی کرده‌اند. در مطالعه حاضر برای آزمون فرضیه‌ها به ترتیب تاثیر تحریم‌های سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت را با استفاده از متغیر مجازی و در قلب ارزیابی می‌شوند.

از میان ۴۱ کشور مورد مطالعه، تحریم‌های سازمان ملل علیه ۱۳ کشور اعمال شده است در حالی که در مجموع ۳۸ کشور حداقل یک مشاهده غیرصفر برای تحریم‌های آمریکا دارند. علاوه بر این، تحریم‌های ایالات متحده آمریکا به طور متوسط شدیدتر از تحریم‌های سازمان ملل متحد است. این یافته‌ها تعجب آور نیست؛ زیرا تحریم‌های سازمان ملل متحد باید توسط پنج عضو دائمی شورای امنیت سازمان ملل تایید و به تصویب برسد؛ در حالی که تحریم‌های ایالات متحده آمریکا را تنها باید قانون اساسی ایالات متحده آمریکا تصویب کند. جالب این است که افزایش شدیدی در فرکانس (تناوب) تحریم‌های سازمان ملل متحد پس از پایان جنگ سرد دیده می‌شود. فرکانس تحریم‌ها در دهه ۱۹۹۰ به دلیل جنگ اول خلیج، جنگ‌های یوگسلاوی و چندین جنگ داخلی در آفریقا، بیشتر است.

1. Angola, Cambodia, Cameroon, Central African Republic, China, Colombia, Croatia, Ecuador, El Salvador, Fiji, Gambia, Guatemala, Honduras, India, Indonesia, Iran, Iraq, Cote d'Ivoire, Jordan, Kenya, Malawi, Niger, Nigeria, Pakistan, Paraguay, Peru, Guinea-Bissau, Romania, Rwanda, Serbia, Sierra Leone, Vietnam, South Africa, Zimbabwe, Sudan, Thailand, Macedonia, Egypt, Venezuela, Yemen, Zambia

۲. در مدل اثرات تصادفی جزء اخلاص از دو بخش تشکیل شده است؛ یکی که جزء اخلاص مقطع است و دیگری که جزء اخلاص ترکیب مقطع و سری زمانی است. با توجه به اینکه در این حالت واریانس‌های مربوط به مقاطع مختلف با هم یکسان نیستند؛ از این رو، مدل دچار ناهمسانی واریانس بوده و از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) جهت برآورد مدل استفاده می‌شود.

در نهایت، ما شاهد کاهش قابل توجهی در تعداد کشورهای تحت تحریم‌های ایالات متحده آمریکا پس از سال ۲۰۰۰ هستیم. تحقیقات نشان می‌دهد که پس از حمله تروریستی در تاریخ ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، دولت آمریکا تحریم‌های بسیاری را علیه کشورهایی که از متحدان در جنگ علیه تروریسم بودند، لغو کرده است. دلیل لغو این تحریم‌ها که عموماً شامل تحریم تسلیحات بود، حمایت از این کشورها بو متغیرهای کنترلی استفاده شده در مدل و تعداد ۴۱ کشور مورد مطالعه با توجه به موجودیت اطلاعات در بانک جهانی (۲۰۲۰-۱۹۹۱) انتخاب شده است.

۵. نتایج تجربی

به منظور برآورد مدل رگرسیون بر داده‌ها، نخست لازم است مانایی تک‌تک متغیرها بررسی شود؛ زیرا نامانایی متغیرها -چه در داده‌های سری زمانی چه در داده‌های تابلویی- موجب بروز مشکل رگرسیون کاذب می‌شود. برای این منظور از آزمون ریشه واحد لوین، لین و چو (LLC)^۱ و ایم، پسران و شین (IPS)^۲ استفاده شد؛ نتایج حاصل از این آزمون‌ها در جدول (۱) آورده شده است.

جدول ۱. نتایج آزمون ریشه واحد مقطعی متغیرها

Im, Pesaran & Shin		Levin, Lin & Chui		
مقدار احتمال	آماره آزمون	مقدار احتمال	آماره آزمون	
۰/۰۰۰۰	-۲۴/۰۱	۰/۰۰۰۰	-۸۹/۱۱	MS
۰/۰۰۰۰	-۵/۱۱	۰/۰۰۰۰	-۷/۱۵	LIQ
۰/۰۰۲۱	-۵/۲۱	۰/۰۰۰۲	-۴/۲۱	K
۰/۰۰۰۰	-۱۴/۶۵	۰/۰۰۰۰	-۱۱/۰۶	GDP
۰/۰۰۰۱	-۳/۹۱	۰/۰۰۰۲	-۴/۳۷	TO

منبع: یافته‌های پژوهش

فرآیند بررسی در این آزمون‌ها به این صورت است که با عدم پذیرش فرضیه صفر نامانایی متغیرها (فرض وجود ریشه واحد) رد می‌شود. با توجه به نتایج به دست آمده

1. Levin, Lin & Chui
2. Im, Pesaran & Shin

برای متغیرهای شاخص فلاکت، نقدینگی و درجه باز بودن تجاری، فرضیه صفر مبنی بر نامانایی متغیرها در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد شده و نتایج بیانگر مانایی این متغیرهاست. برای متغیرهای تولید ناخالص داخلی و موجودی سرمایه فرض آماری داشتن ریشه واحد برای این متغیرها رد نمی‌شود. بنابراین، این متغیرها نامانا هستند که نامانایی این متغیرها نیز با یک مرتبه تفاضل گیری رفع می‌شود. با توجه به اینکه متغیرهای تولید ناخالص داخلی و موجودی سرمایه با یک مرتبه تفاضل گیری مانا شده‌اند به منظور پرهیز از رگرسیون کاذب و بررسی وجود یا عدم وجود رابطه بلندمدت بین متغیرها آزمون هم‌انباشتگی یا هم‌جمعی با استفاده از آزمون هم‌انباشتگی باقیمانده‌های کائو انجام شد. نتایج اجرای آزمون هم‌انباشتگی باقیمانده‌های پدرونی روی متغیرهای مدل فوق به صورت جدول (۲) است.

جدول ۲. نتیجه آزمون هم‌انباشتگی

آزمون‌های میان‌بعدي		آزمون‌های درون‌بعدي				
		موزون		ناموزون		
احتمال	آماره	احتمال	آماره	احتمال	آماره	
۰/۸۲	۰/۹۲	۰/۹۸	-۲/۱۹	۰/۹۵	-۱/۶۸	Panel v-Statistic
۰/۰۰۰۰	-۱۶/۷۶	۰/۳۷	-۰/۳۱	۰/۶۴	۰/۳۶	Panel rho-Statistic
۰/۰۰۰۰	-۸/۱۶	۰/۰۰۰۰	-۹/۶۵	۰/۰۰۰۰	-۱۲/۲۸	Panel PP-Statistic
		۰/۰۰۰۰	-۷/۶۸	۰/۰۰۰۰	-۹/۰۴	Panel ADF-Statistic

منبع: یافته‌های پژوهش

آماره‌های حاصل از آزمون‌های درون‌بعدي و میان‌بعدي شواهدی معنادار با سطح اطمینان ۹۵ درصد مبنی بر وجود رابطه هم‌انباشته ارائه و پسماندهای حاصل از رابطه هم‌انباشته را مانا گزارش می‌کنند. پس از تایید رابطه بلندمدت و بدون هراس از کاذب بودن رگرسیون، می‌توان از آزمون‌های F-لیمر و هاسمن^۱ برای تشخیص نوع داده‌های

1. Limmer and Hausman F-tests

ترکیبی (تلفیقی و تابلویی) استفاده کرد. اولین گام در برآورد مدل‌های پانل دیتا تعیین کردن قیود وارد شده بر مدل اقتصادسنجی است. به عبارت دیگر، ابتدا باید مشخص کنیم رابطه رگرسیونی در نمونه مورد بررسی دارای عرض از مبدهای ناهمگن و شیب همگن است یا اینکه فرضیه عرض از مبدهای مشترک و شیب مشترک در بین مقاطع (مدل داده‌های تلفیقی) پذیرفته می‌شود (Baltagi, 2008). برای این منظور، آزمون F-لیمر مورد استفاده قرار می‌گیرد. نتایج آماره آزمون دلالت بر معنی دار بودن استفاده از مدل پانل به مدل تجمیعی دارد. نتایج این آزمون در جدول (۳) ارائه شده است. در ادامه، به منظور انتخاب روش تخمین مناسب از بین روش با اثرات ثابت و تصادفی باید از آماره آزمون هاسمن استفاده شود. نتایج آماره آزمون هاسمن به منظور انتخاب روش تخمین مناسب نشان می‌دهد که برای تخمین مدل‌ها، استفاده از روش با اثرات ثابت نسبت به روش با اثرات تصادفی، مناسب‌تر است. ماهیت داده‌های ترکیبی ایجاب می‌کند که در بسیاری از مطالعات مبتنی بر این گونه داده‌ها مشکل ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی بروز کند. با توجه به تاثیر مهم ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی در برآورد لازم است، پیش از پرداختن به هرگونه تخمین در الگو، وجود یا فقدان واریانس ناهمسانی و خودهمبستگی تحقیق شود؛ برای این منظور، از آزمون ناهمسانی واریانس والد تعدیل شده^۱ و آزمون خود همبستگی وولدریج^۲ استفاده می‌شود. جدول (۳) نتایج حاصل از به کارگیری این آزمون‌ها برای بررسی پدیده مذکور در الگوهای مورد بررسی را نشان می‌دهد. بررسی مقادیر آماره کای اسکوئر در آزمون والد نشان می‌دهد که فرضیه صفر مبنی بر همسانی واریانس‌ها رد می‌شود؛ بنابراین، مشکل ناهمسانی واریانس در مدل‌های تخمینی مشهود است. همچنین نتیجه حاصل از آزمون وولدریج حاکی از آن است که فرضیه صفر مبنی بر عدم وجود خودهمبستگی را می‌توان رد کرد؛ از این رو، می‌توان گفت مدل‌های مورد نظر با مشکل خودهمبستگی اجزاء اخلاص مواجه هستند.

-
1. Variance Heterogeneity Wald Justified Test
 2. Wooldridge Serial Correlation Test

جدول ۳. نتایج آزمون‌های F-لیمر، هاسمن، والد تعدیل‌شده و وولدریج

نوع آزمون	آماره آزمون	احتمال
آزمون F-لیمر	۷/۲۴	۰/۰۰۰
آزمون هاسمن	۱۶/۱۸	۰/۰۰۲
آزمون والد تعدیل‌شده	۴/۱	۰/۰۰۰
آزمون وولدریج	۸۸/۲	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

با توجه به این موضوع که وجود خودهمبستگی و واریانس ناهمسانی در مدل‌ها تایید شده است؛ از این رو، برای اینکه نتایج حاصل از تخمین مدل‌ها معتبر باشد باید به رفع این مشکلات اقدام کرد. جهت رفع مشکل ناهمسانی و خودهمبستگی با استفاده از روش GLS به تخمین مدل‌ها پرداخته شد. جدول (۴) نتایج برآورد مدل را نشان می‌دهد.

جدول ۴. نتایج برآورد اعمال تحریم‌های سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت

متغیرها	ضریب رگرسیون	آماره آزمون	احتمال
UN Sanctions	۸/۱۲	۳/۰۲	۰/۰۲۰*
US Sanctions	۶/۴۹	۴/۶۱	۰/۰۰۹*
LIQ	-۰/۳۲۴	-۶/۴۷	۰/۰۰۰*
K	-۵/۸۲	-۰/۹۵	۰/۰۳۱***
GDP	۷/۱۸	۵/۱۹	۰/۰۱۶**
TO	۰/۱۹۴	۲/۸۷	۰/۰۱۴*
C	۱۵/۱۱	۱۰/۶۵	۰/۰۰۰*
Observation	۱۰۴۸		
Countries	۴۱		

*** و ** و * به ترتیب معنی‌داری در سطح ۱، ۵ و ۱۰ درصد را نشان می‌دهد.

منبع: یافته‌های پژوهش

با توجه به نتایج، متغیرهای موهومی ایالات متحده آمریکا و تحریم‌های سازمان ملل بر شاخص فلاکت تاثیر مثبت و معناداری دارند؛ بنابراین، فرضیه تاثیر مثبت و معنادار شاخص تحریم بر شاخص فلاکت تایید می‌شود. همچنین نتایج نشان می‌دهد اعمال تحریم‌های سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا به ترتیب منجر به افزایش ۸/۱۲ و ۶/۴۹ درصدی در

شاخص فلاکت می‌شود. این مسئله تایید کننده فرضیه تاثیر گذاری بیشتر تحریم‌های سازمان ملل نسبت به تحریم‌های ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت است. سازمان ملل متحد می‌تواند از کشورهای عضو خود بخواهد تا به‌طور کامل روابط اقتصادی خود را با یک دولت که امنیت و صلح بین‌المللی را تهدید یا نقض می‌کند، قطع کنند. بر همین اساس همه کشورهای عضو سازمان ملل مجبورند اقدامات تحریمی تعیین شده توسط شورای امنیت سازمان ملل را اتخاذ کنند، به همین دلیل انتظار می‌رود که تحریم‌ها در این حالت نسبت به زمانی که کشور خاصی آن را اعمال می‌کند، موثرتر واقع شود.

با توجه به نتایج رشد نقدینگی اثر منفی و معنی‌داری بر شاخص فلاکت داشته است. طبق نظریه‌های مقداری پول در شرایطی که میزان فعالیت‌های اقتصادی و سرعت گردش پول ثابت بماند، می‌تواند نوعی رابطه مستقیم بین رشد نقدینگی و تورم وجود داشته باشد. زمانی که نرخ رشد نقدینگی از مقدار آستانه خود (۲۸ درصد) عبور می‌کند باعث تشدید رکود تورمی (افزایش هم‌زمان نرخ بیکاری و نرخ تورم) در کشور می‌شود. در حالی که قبل از سطح آستانه منجر به بهبود رکود تورمی در کشور می‌شود؛ بنابراین، اگر حجم نقدینگی از ۲۹ درصد رشد نکند حتی می‌تواند به عنوان ابزاری جهت بهبود رکود تورمی استفاده شود (خانی قریه گپی و همکاران، ۱۳۹۲).

به دلیل محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها، تجارت کشورها تحت تاثیر قرار گرفته و بخش زیادی از منابع مالی دولت‌ها حذف و یا به شکل بلوکه شده در خواهد آمد؛ بنابراین، در شرایطی که کشورها با محدودیت‌های مالی داخلی و خارجی مواجه هستند، رشد نقدینگی نیز تا سطح خاصی (سطح آستانه) امکان‌پذیر خواهد بود. طی دوره مورد بررسی و در سطح اطمینان ۹۰ درصد، موجودی سرمایه بر شاخص فلاکت (مجموع بیکاری و تورم) تاثیر مثبت و معنی‌داری داشته که بیانگر مکمل بودن دو نهاد نیروی کار و سرمایه است. رابطه بین تولید ناخالص داخلی و شاخص فلاکت در مدل‌های فوق، یک رابطه مثبت و معنادار است.

بررسی تاریخچه تحریم‌ها نشان می‌دهد که کشورهای هدف تحریم را بیشتر کشورهای تشکیلی می‌دهند که از نظر میزان توسعه‌یافتگی، کشورهای کمتر توسعه‌یافته یا در حال توسعه تلقی می‌شوند. اقتصاد این کشورها از اقتصادهای تک‌محصولی وابسته به

منابع طبیعی به شمار می‌آیند. نگاهی به وضعیت پیشرفت اقتصادی کشورهای دارای منابع طبیعی به ویژه نفت حاکی از نامناسب بودن عملکرد آن‌ها (بجز کشورهایی مانند نروژ، آمریکا و . . .) برخلاف دارا بودن چنین منابعی است. فرضیه نفرین منابع بر مبنای این مشاهدات بنا شده است که اقتصادهای غنی از منابع طبیعی به طور میانگین از اقتصادهای فقیر از منابع طبیعی رشد اقتصادی کندتری دارند. گسترده‌ترین بحث نظری در این خصوص مربوط به مدل‌های بیماری هلندی است که توسط محققین مختلفی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. مطالعاتی که توسط فان ویجنبرگن^۱ (۱۹۸۴)، کروگمن^۲ (۱۹۸۷)، ماتسویاما^۳ (۱۹۹۲)، ساش و وارنر^۴ (۱۹۹۵) و گیلفاسون^۵ (۱۹۹۹) صورت گرفته، نشان می‌دهد که با افزایش تولید و درآمدهای حاصل از صادرات منابع طبیعی بخش قابل مبادله (صنعت و کشاورزی) تضعیف شده و موجب ایجاد عدم تعادل بین بخش‌های اقتصادی کشور و تغییر سهم بری عوامل از بخش مولد به غیر مولد می‌شود که در نتیجه آن رشد اقتصادی کاهش می‌یابد.

مطالعات نشان داده است که کشورهای صادرکننده منابع طبیعی (که بیشتر نفت است) از شوک‌های منفی و مثبت در روند قیمت (مانند تحریم‌ها) زیان می‌بینند. بیشتر این دولت‌ها به علت اثر شوک‌های منفی قیمت برای تامین نیازهای اساسی کشور و بازپرداخت به موقع تعهدات خارجی، ناچار به اعمال محدودیت بر واردات کالاها و خدمات و صرفه‌جویی ارزی می‌شوند. از آنجا که در چنین کشورهایی، بخش بزرگی از واردات را کالاهای سرمایه‌ای و مواد اولیه مورد نیاز بخش‌های تولیدی تشکیل می‌دهند، محدودیت اعمال شده بر واردات می‌تواند آثار نامساعدی بر بخش تولیدی کشور به جای گذارد. نتیجه اجتناب‌ناپذیر چنین شرایطی، بروز فشارهای تورمی، افزایش نرخ ارز، رکود اقتصادی و افزایش بیکاری در جامعه خواهد بود. علاوه بر این، تکانه‌های مثبت موجب تقویت پول کشور و بنابراین افزایش قیمت کالاهای وارداتی می‌شود. با افزایش هزینه‌های تولید،

-
1. Wijnbergen, V.
 2. Krugman, P.
 3. Matsuyama, K.
 4. Sachs, J., & Warner, A.
 5. Gylfason, T.

تولیدکنندگان قدرت رقابت با رقبای خارجی را از دست می‌دهند. این موضوع، رکود اقتصادی، بیکاری و تورم بالا را در پی خواهد داشت (کمیجانی و همکاران، ۱۳۹۰). شاخص باز بودن تجاری تاثیر مثبت و معناداری بر شاخص فلاکت در گروه کشورهای منتخب دارد. بر اساس مدل بارو-گوردون^۱ (۱۹۸۳) در یک اقتصاد بسته، سیاست پولی انبساطی می‌تواند تحت شرایطی به مازاد تقاضا در اقتصاد منجر شده و در نتیجه باعث افزایش سطح عمومی قیمت‌ها شود، اما در یک اقتصاد باز، فشار برای افزایش قیمت‌ها می‌تواند از طریق واردات و در نتیجه توسط تغییر در تراز پرداخت‌ها کاهش یابد. به بیان دیگر، هرچه اقتصاد بازتر باشد، میزان تغییر در تراز پرداخت‌ها برای از بین بردن فشار تورمی بیشتر خواهد بود، از این رو، انتظار می‌رود که در اقتصادهای بازتر، تورم کمتری وجود داشته باشد. این استدلال برای یکی از شاخص‌های تاثیرگذار بر فلاکت؛ یعنی تورم بود.

در متون تجارت بین‌الملل نظریات متعددی با استفاده از تفاوت در فراوانی مطلق و نسبی عوامل تولید، تفاوت تکنولوژیک، تجارت استراتژیک، تجارت درون صنعتی و بین صنعتی برای توضیح علت تجارت و جریان تجاری میان کشورها شکل گرفته است. اصلی‌ترین نظریه سنتی که به بررسی ارتباط بین تجارت و قیمت نسبی کالاها و همچنین قیمت نسبی عوامل تولید در بین کشورها می‌پردازد، نظریه هکچر-اوهلین^۲ است. در ساده‌ترین حالت طبق این نظریه هر کشور کالایی را صادر می‌کند که در تولید آن از عامل فراوان‌تر تولید به‌طور نسبی بیشتر استفاده شده باشد؛ بنابراین، تجارت باعث افزایش قیمت نیروی کار در کشورهایی خواهد شد که دارای فراوانی نسبی کار هستند (کشورهای در حال توسعه) و تولید کالایی که به‌طور نسبی از عامل کمیاب‌تر تولید بیشتر استفاده می‌کند، کاهش می‌یابد. در نهایت، تمایل به سمت برابری جزئی قیمت عوامل تولید در دو کشور به کاهش قیمت عامل کمیاب‌تر نسبت به قیمت عوامل فراوان‌تر تولید منجر خواهد شد. از این رو، انتظار می‌رود در بلندمدت با افزایش تجارت و باز بودن اقتصاد یک کشور، اشتغال نیز افزایش یابد. برخلاف تئوری‌های فوق، رابطه به دست آمده بین شاخص

1. Barro & Gordon Model

2. Heckscher & Ohlin

باز بودن تجاری و فلاکت، یک رابطه مثبت و معنی‌دار بوده، می‌توان این‌گونه استدلال کرد که ارسال‌های اخیر به دلیل تحریم‌های وارده، ایران با کشورهای کمتری رابطه تجاری داشته و از این رو، از درجه باز بودن تجاری کمتری نیز برخوردار بوده است؛ بنابراین، اثر باز بودن تجاری بر برآیند دو شاخص، تورم و بیکاری موجب افزایش شاخص فلاکت در ایران شده است.

۶. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

کشور ایران سال‌ها است به عنوان کشور هدف مورد تحریم‌های اقتصادی بسیاری قرار گرفته است؛ از این رو، ضرورت دارد در تحقیقات و مطالعات در این زمینه پیشگام باشد تا علاوه بر اینکه تصمیم‌گیران سیاسی را جهت ارزیابی هزینه-فایده در مورد اتخاذ تصمیمات بین‌المللی توانمند سازد، پس از تحریم شدن نیز مبانی نظری مناسب جهت مقابله با تحریم‌ها، کاهش تاثیر آن‌ها و مقاوم‌سازی ساختار اقتصادی را فراهم کند.

در مطالعات متعددی به موضوع تحریم از زوایای مختلف پرداخته شده است، اما در این پژوهش تاثیر تحریم‌های سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت بررسی شده است که می‌تواند گامی رو به جلو برای تحقیقات بیشتر در این زمینه فراهم کند و محققان را به انجام مطالعات بیشتر در ارتباط با تاثیر تحریم‌ها بر سایر عوامل اقتصادی فرا می‌خواند.

در مطالعه حاضر به بررسی اثر زمانی و شدت تحریم‌های سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت در ۴۱ کشور تحریم شده طی سال‌های ۱۳۹۹-۱۳۶۹ با استفاده از داده‌های ترکیبی نامتوازن جدید و روش حداقل مربعات تعمیم‌یافته (GLS) پرداخته شده است. نتایج حاصل از برآورد نشان داد تاثیر تحریم‌های سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت مثبت و معنادار بوده است. تحریم‌های سازمان ملل با ضریب ۸/۱۲ و تحریم‌های ایالات متحده آمریکا با ضریب ۶/۴۹ بر شاخص فلاکت موثر بوده است. همچنین با توجه به نتایج مطالعه، مدیریت نقدینگی مناسب، کاهش وابستگی اقتصاد به درآمد محصولی خاص، بازبینی در روابط تجاری و جابه‌جایی و جایگزینی شرکای تجاری از جمله راهکارهایی هستند که می‌توانند نقش موثری در کاهش پیامدهای منفی

تحریم‌ها برای کشورهای هدف ایفا کنند. نظر به اینکه تحریم‌ها تاثیر قابل توجهی بر مجموع تورم و بیکاری (شاخص فلاکت) دارند در چنین شرایطی رکود تورمی دور از انتظار نخواهد بود. برای حل هر کدام از دو معضل تورم و رکود از سیاست‌های خاص استفاده می‌شود و عموماً سیاست‌های پولی استفاده شده برای شرایط تورم، متضاد با سیاست‌های قابل استفاده برای رکود است؛ به نحوی که در نظریه‌های اقتصادی در شرایط تورمی از سیاست انقباضی پولی در شرایط رکودی سیاست انبساطی پولی و سیاست انبساطی مالی پیشنهاد می‌شود. با این حال در شرایطی که افزایش شاخص فلاکت ناشی از افزایش هم‌زمان تورم و بیکاری باشد، انتخاب و به کارگیری سیاست مناسب بسیار دشوار است، چراکه اجرای سیاست انقباضی پولی منجر به رکود و سیاست انبساطی پولی نیز منجر به تورم خواهد شد. مدیریت اقتصاد در شرایط تشدید تحریم‌ها، مقتضیات خاصی دارد.

۶-۱. پیشنهادهای سیاستی

با توجه به نتایج این پژوهش، پیشنهادات سیاستی زیر در راستای مدیریت مخاطرات تحریم‌های اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران و کاهش اثرگذاری‌های تحریم‌ها ارائه می‌شود:

- به تحریم‌های اقتصادی از موضع توسعه ملی و کلان اقتصادی توجه شود تا برنامه‌ای جامع، سیستماتیک و واقع‌بینانه برای مقابله با تحریم‌ها به دور از شعارزدگی و کوچک شمردن توانایی کشورها و نهادهای تحریم‌کننده تدوین شود.
 - به دست آوردن اعتماد عمومی مردم مورد توجه قرار گیرد، چراکه همراهی مردم در تمامی مراحل مدیریت مخاطرات و کاهش اثرگذاری تحریم‌ها می‌تواند مانع از افزایش هزینه‌های تحریم در قالب خروج سرمایه، سفته‌بازی، تورم، احتکار و... شود.
 - شناخت ظرفیت‌ها و فرصت‌های بالقوه تجاری و اقتصادی کشورهای منطقه در جهت گسترش ارتباط‌های اقتصادی با این کشورها و خروج از انزوای اقتصادی که از مهم‌ترین اهداف کشورها و نهادهای تحریم‌کننده است.
- برای اینکه اثرات تحریم‌های اقتصادی بر جریان چرخه‌های تجاری ایران در دوران رکود کاهش یابد، موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

- سیاست‌گذاران اقتصادی با مصون‌سازی اقتصاد در برابر تهدیدها و نوسان‌های داخلی و خارجی به افزایش ظرفیت تولید داخلی مبادرت ورزند و زمینه کاهش طول دوران رکود اقتصادی در جمهوری اسلامی ایران را فراهم سازند.

- با توجه به اثرگذاری تحریم‌های اقتصادی بر طول و عمق دوره‌های رکود در اقتصاد ایران، می‌توان استراتژی‌های اقتصادی مناسب و بلندمدت را در راستای کاهش هرچه بیشتر طول و عمق رکودهای اقتصادی در اثر تحریم‌های اقتصادی اتخاذ کرد.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Reza Ashraf Ganjoei <http://orcid.org/0000-0003-3854-8445>

Saeed Iranmanesh <http://orcid.org/0000-0002-7782-0010>

منابع

- برزکار اسحاق، جرجرزاده، علیرضا. (۱۳۹۸). بررسی تاثیرگذاری تحریم اقتصادی و سایر عوامل بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای عضو اوپک. *فصلنامه مطالعات اقتصاد انرژی*، ۱۵ (۶۰)، ۷۵-۵۱. URL: <http://iiesj.ir/article-1-621-en.html>
- خادم، علیرزاده، آماده، حمید، بقالیان، محبوبه. (۱۳۹۳). تأثیر تحریم‌های اقتصادی بر سطح اشتغال در ایران. *فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد اقتصادی*، ۳ (۱۱)، ۷۹-۱۰۴. http://econrahbord.csr.ir/article_103272.html
- خانی قریه‌گپی، سحابی، عزیز، فیروزه، صباغ کرمانی. (۱۳۹۲). شناسایی علل رکود توری در ایران: روش تصحیح خطای آستانه‌ای. *فصلنامه علمی مدل‌سازی اقتصادی*، ۷ (۲۴)، ۱۹-۳۵. https://eco.firuzkuh.iau.ir/article_554920.html
- سادات اخوی، سید محمد و حسینی، سید شمس‌الدین. (۱۳۹۵). ارزیابی تاثیر تحریم‌های اقتصادی بر تورم اقتصاد ایران. *فصلنامه اقتصاد کاربردی*، ۷ (۲۱)، ۳۳-۵۰. <https://doi.org/10.22516212.1396.7.0.15.3>
- صادقی، عبدالرسول و طیبی، سیدکامیل. (۱۳۹۶). اثرات تحریم‌های بین‌المللی و سایر عوامل تاثیرگذار بر نرخ تورم در ایران (۱۳۶۰-۱۳۹۳). *پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۲۳ (۷۴)، ۳۳-۵۷. <https://doi.org/10.22054/ijer.2018.8825>

کریمی، ادريس، فتوره‌چی و حسن‌زاده، محمد. (۱۴۰۰). تاثیر تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت کشورهای هدف. *فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی*،

۲۱(۸۱)، ۱۹۷-۲۲۹. <https://doi.org/10.22054/joer.2022.58143.937>

کمیجانی، اکبر، سبحانیان، سید محمد هادی و بیات، سعید. (۱۳۹۰). اثرات نامتقارن رشد درآمدهای نفتی بر تورم در ایران با استفاده از روش VECM. *فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی*، ۱۲(۴۵)،

۲۰۱-۲۲۶. https://joer.atu.ac.ir/article_956.html

گرشاسبی، یوسفی. (۱۳۹۴). بررسی اثرات تحریم بین‌المللی بر متغیرهای کلان اقتصادی ایران.

فصلنامه تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی، ۷(۲۵)، ۱۲۹-۱۸۲. [http://ensani.](http://ensani.ir/fa/article/363157.html)

[ir/fa/article/363157.html](http://ensani.ir/fa/article/363157.html)

نادمی، یونس و حسنونند، داریوش. (۱۳۹۷). شدت تحریم‌ها و فقر در ایران: لزوم لغو تحریم‌ها از منظر حقوق بشر. *فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی*، ۹(۳۱)، ۱۵۳-۱۷۱.

http://sspp.iranjournals.ir/article_37588.html

نادمی، یونس، جلیلی کامجو، سید پرویز و خوچانی، رامین. (۱۳۹۵). مدل‌سازی اقتصادسنجی تاثیر تحریم‌ها بر بازار ارز و مکانیسم انتقال آن به متغیرهای اقتصاد کلان ایران. *فصلنامه مدل‌سازی*

اقتصادسنجی، ۲(۲)، ۶۱-۸۷. <https://doi.org/10.22075/JEM.2018.2879>

References

- Afesorghor, S. K. (2019). The impact of economic sanctions on international trade: How do threatened sanctions compare with imposed sanctions?. *European Journal of Political Economy*, 56, 11-26. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2018.06.002>
- Afesorghor, S. K. and Mahadevan, R., 2016. The impact of economic sanctions on income inequality of target states. *World Development*, 83, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2016.03.015>
- Alnasrawi, A., 2001. Iraq: economic sanctions and consequences, 1990-2000. *Third World Quarterly*, 22(2), 205-218. <https://doi.org/10.1080/01436590120037036>
- Baltagi, B. H. & Baltagi, B. H. (2008). *Econometric analysis of panel data* (Vol. 4). Chichester: Wiley. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-53953-5>
- Barro, R. J. (1999). Reagan vs. Clinton: Who's the economic champ. *Business Week*, 22(5). https://scholar.harvard.edu/files/barro/files/99_0222_reaganclinton_bw.pdf
- Barzkar, Is. & Jarjarzadeh, Al. (2018). Investigating the impact of economic sanctions and other factors on the attraction of foreign direct investment in

- OPEC member countries. *Energy Economics Quarterly*, 15(60), 51-75. [In Persian]. URL: <http://iiesj.ir/article-1-621-en.html>
- Cortright, D., Lopez, G. A., Conroy, R. W., Dashti-Gibson, J., Wagler, J., Malone, D. M. and Axworthy, L., (2000). *The sanctions decade: Assessing UN strategies in the 1990s* (Vol. 1). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers. <https://searchworks.stanford.edu/view/4350957>
- Domac, Il. and Ghiath Shabsigh. (1999). Real exchange rate behavior and economic growth: Evidence from Egypt, Jordan, Morocco, and Tunisia. *International monetary fund*. 1-24. DOI: 10.1080/00220388.2017.1303673
- Dornbusch, R., (1987). Collapsing exchange rate regimes. *Journal of Development Economics*, 27(1-2), 71-83. [https://doi.org/10.1016/0304-3878\(87\)90007-1](https://doi.org/10.1016/0304-3878(87)90007-1)
- Drezner, D. W. and Drezner, D. W. (1999). *The sanctions paradox: Economic statecraft and international relations* (No. 65). Cambridge University Press. <https://books.google.com>
- Edwards, S., (1989). Exchange controls, devaluations, and real exchange rates: the Latin American experience. *Economic Development and Cultural Change*, 37(3), 457-494. doi/abs/10.1086/451738
- Evenett, S. J., (2002). The impact of economic sanctions on South African exports. *Scottish Journal of Political Economy*, 49(5), 557-573. <https://doi.org/10.1111/1467-9485.00248>
- Eyler, R. (2007). *Economic sanctions: international policy and political economy at work*. Springer. https://www.google.com/books/edition/Economic_Sanctions/-suzDAEACAAJ?hl=en
- Gala, P. & Lucinda, C. R. (2006). Exchange Rate Misalignment and Economic Growth; Old and New Evidence. *Economica, Brezilia*, 7(4), 165-187. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/3253164/vol7n4p165_187-libre.pdf
- Garshasbi, Y. (2014). Investigating the effects of international sanctions on Iran's macroeconomic variables. *Economic Modeling Research*, 7(25), 129-182. [In Persian]. <https://doi.org/10.18869/acadpub.jemr.7.25.129>
- Ghorbani Dastgerdi, H., Yusof, Z. B. & Shahbaz, M. (2018). Nexus between economic sanctions and inflation: a case study in Iran. *Applied Economics*, 50(49), 5316-5334. [In Persian]. <https://doi.org/10.22075/JEM.2018.2879>
- Gylfason, T., Herbertsson, T. T. & Zoega, G. (1999). A mixed blessing: natural resources and economic growth. *Macroeconomic dynamics*, 3(2), 204-225. <https://doi.org/10.1017/S1365100599011049>

- Heine-Ellison, S. (2001). The impact and effectiveness of multilateral economic sanctions: A comparative study. *The International Journal of Human Rights*, 5(1), pp. 81-112. <https://doi.org/10.1080/714003707>
- Hovi, J., Huseby, R. and Sprinz, D. F. (2005). When do (imposed) economic sanctions work?. *World Politics*, 57(4), 479-499. <https://doi.org/10.1080/714003707>
- Hufbauer, G., Schott, J., Elliott, K. A., Oegg, B., (2009). *Economic Sanctions Reconsidered: His-tory and Current Policy*. third ed. Institute for International Economics, Washington, DC. https://www.piie.com/publications/chapters_preview/4075/06iie4075.pdf
- Jalalinaeni, A. (2016). The secret to changing the relationship between inflation and liquidity. *Donya-e-eqtasad*. Retrieved from <https://www.donya-e-eqtasad.com/fa/tiny/news-1054359>
- Kamijani, Ak. & Sobanyan, Se. M. H. & Bayat, Sa. (2010). Asymmetric effects of oil revenue growth on inflation in Iran using VECM method. *Economic Research Journal*, 12(45), 201-226. [In Persian]. https://joer.atu.ac.ir/article_956.html
- Karimi, I., Fature, C. & Hassanzadeh, M. (1400). The impact of economic sanctions of the United Nations and the United States of America on the misery index of the target countries. *Economic Journal*, 21(81), 197-229. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/joer.2022.58143.937>
- Katzman, K. (2018). Iran Sanctions. CRS Report for Congress, Congressional Research Service. Washington DC. <https://crsreports.congress.gov/product/details?prodcode=RS20871>
- Khadim, Al. (2013). Effect of economic sanctions on the level of employment in Iran. *Economic Strategy Scientific Research Quarterly*. 3. 11. [In Persian] https://eco.firuzkuh.iau.ir/article_554920.html
- Khani, G. G., Sahabi, A & Firouzeh, S. (2012). Identifying the causes of inflationary stagnation in Iran: Threshold error correction method. *Economic Modeling Scientific Quarterly*, 7(24), 19-35. https://eco.firuzkuh.iau.ir/m/article_554920.html?lang=en
- Krugman, P. (1987). The narrow moving band, the Dutch disease, and the competitive consequences of Mrs. Thatcher: Notes on trade in the presence of dynamic scale economies. *Journal of development Economics*, 27(1-2), 41-55. [https://doi.org/10.1016/0304-3878\(87\)90005-8](https://doi.org/10.1016/0304-3878(87)90005-8)
- Lacy, D. and Niou, E. M., 2004. A theory of economic sanctions and issue linkage: The roles of preferences, information, and threats. *The Journal of Politics*, 66(1), 25-42. <https://doi/abs/10.1046/j.1468-2508.2004.00140.x>

- Lv, Z. & Xu, T. (2017). The effect of economic sanctions on ethnic violence of target states: A panel data analysis. *The Social Science Journal*, 54(1), 102-105. <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2016.11.005>
- Matsuyama, K. (1992). Agricultural productivity, comparative advantage, and economic growth. *Journal of economic theory*, 58(2), 317-334. [https://doi.org/10.1016/0022-0531\(92\)90057-O](https://doi.org/10.1016/0022-0531(92)90057-O)
- Medlicott, W. N. (1952). *The economy blocked*. Vol. S1 and 2, London: Longman's, Green and Co. <https://www.biblio.com/publisher/longmans-green-co>
- Nadami, Y. & Hassanv, D. (2017). The severity of sanctions and poverty in Iran: the need to cancel sanctions from the perspective of human rights. *Strategic Studies of Public Policy*, 9 (31), 153-171. [In Persian]. http://sspp.iranjournals.ir/article_37588.htm
- Nephew, R. (2017). The art of sanctions: A view from the field. Columbia University Press. https://ipwna.ir/wp-content/uploads/2018/05/The_Art_of_Sanctions-irpublicpolicy.pdf
- Neuenkirch, M. & Neumeier, F. (2015). The impact of UN and US economic sanctions on GDP growth. *European Journal of Political Economy*, 40, 110-125. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2015.09.001>
- Nademi, Y. Jalili, K. & Seyed Parvez, kh, R. (2017). Econometric modeling of the impact of sanctions on the foreign exchange market and its transfer mechanism to the variables of Iran's macroeconomics. *Econometric modeling*, 2(2), 61-87. <https://doi.org/10.22075/JEM.2018.2879>
- Neuenkirch, M. & Neumeier, F. (2016). The impact of US sanctions on poverty. *Journal of Development Economics*, 121, 110-119. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2016.03.005>
- Okun, A. M. (1970). *The Political Economy of Prosperity*. The Brookings Institution Washington D. C. <https://doi.org/10.1017/S0770451800030293>
- Oxenstierna, S. & Olsson, P. (2015). The economic sanctions against Russia. *Impact and Prospect of Success, FOI*.
- Pape, R. A., (1997). Why economic sanctions do not work. *International security*, 22(2), 90-136. <https://doi.org/10.2307/2539368>
- Peksen, D. & Son, B., (2015). Economic coercion and currency crises in target countries. *Journal of Peace Research*, 52(4), 448-462. <https://www.jstor.org/stable/24557431>
- Peksen, D., 2009. Better or worse? The effect of economic sanctions on human rights. *Journal of Peace Research*, 46(1), 59-77. <https://www.jstor.org/stable/27640799>

- Pourshahabi, F. & Dahmardeh, N. (2014). The Effects of Economic Sanctions and Speculative Attacks on Inflation. *Iranian Economic Review*, 18(3), 45-67. <https://doi.org/10.22059/IER.2015.54803>
- Razin, O. & Collins, S. M. (1997). Real exchange rate misalignments and growth (No. w6174). *National Bureau of Economic Research*. Rogoff, K. (1996). The purchasing power parity puzzle. *Journal of Economic literature*, 34(2), 647-668. <https://doi.org/10.3386/w6174>
- Sadat, A., Seyyed, M. & Hosseini, S. (2015). Evaluating the impact of economic sanctions on the inflation of Iran's economy. *Applied Economics*, 7(21), 33-50. [In Persian]. <https://doi.org/20.1001.1.22516212.1396.7.0.15.3>
- Sadeghi, A., Rasul, T. & Seyed, K. (2016). The effects of international sanctions and other influencing factors on the inflation rate in Iran (1360-1393). *Iran Economic Research*, 23(74), 33-57. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/ijer.2018.8825>
- Sahan, F. (2010), "A Panel Cointegration Analysis of Budget Deficit and Inflation for Eu Countries and Turkey", 6th International Student Conference, Izmir University of Economics. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/66662>
- Stijns, J. P. C. (2005). Natural resource abundance and economic growth revisited. *Resources policy*, 30(2), 107-130. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2005.05.001>
- Torbat, A. E. (2005). Impacts of the US trade and financial sanctions on Iran. *World Economy*, 28(3), 407-434. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9701.2005.00671.x>
- Tuzova, Y. & Qayum, F. (2016). Global oil glut and sanctions: The impact on Putin's Russia. *Energy Policy*, 90, 140-151. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2015.12.008>
- Van Wijnbergen, S. (1984). The Dutch Disease': a disease after all?. *The economic journal*, 94(373), 41-55. <https://doi.org/10.2307/2232214>
- Wang, Y., Wang, K. & Chang, C. P. (2019). The impacts of economic sanctions on exchange rate volatility. *Economic Modelling*, 82, 58-65. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2019.07.004>
- Yahia, A. & Saleh, A. S. (2008). Economic sanctions, oil price fluctuations and employment: new empirical evidence from Libya. *American Journal of Applied Sciences*, 5 (12), 1713-1719. <https://ro.uow.edu.au/commpapers/2994>

Yang, J., Askari, H., Forrer, J. and Zhu, L., (2009). How Do US Economic Sanctions Affect EU's Trade with Target Countries?. *World Economy*, 32(8), 1223-1244. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9701.2009.01190.x>

استناد به این مقاله: اشرف گنجویی، رضا، ایرانمنش، سعید. (۱۴۰۲). تاثیر تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل و ایالات متحده آمریکا بر شاخص فلاکت کشورهای هدف، پژوهش‌های اقتصادی ایران، ۲۸ (۹۴)، ۲۸۱-۳۲۳.

Iranian Journal of Economic Research is licensed under a Creative Commons Attribution.NonCommercial 4.0 International License.